

NAŠA UNIVERZITA

APRÍL 2016

8

Deň Slnka

Univerzita Komenského
medzi TOP univerzitami sveta

Hudobník a doktorand UK
Samuel Tomeček:
Je to skvelý pocit žiť svoj sen

Juriy Wladimiroff – 120. čestný doktor
Univerzity Komenského

Univerzita Komenského ako jediná zo Slovenska medzi TOP univerzitami sveta	3
Zlatý biatec 2015 pre doc. Böhmera z LF UK	3
Vyberáme z programu rektora UK	4
Rektor UK prijal nového iránskeho veľvyslanca pre SR	4
Taiwanská delegácia na UK	4
Profesor Wladimiroff čestným doktorom Univerzity Komenského ..	5
Takmer 80 000 Slovákov trpí spánkovými poruchami dýchania ..	6
Astronomický systém AMOS Univerzity Komenského už aj v Čile ..	6
Najjasnejší objekt na oblohe	7
V MSaP si pripomenuli sté výročie narodenia O. Pavlíka.	8
Ako sa dá predchádzať chorobám srdca a ciev?	8
Zastavia alebo posilnia mladí ľudia radikalizáciu spoločnosti? ..	9
Foto mesiaca	9
Univerzitný profesor MUDr. Karol Kapeller, DrSc. – čestný občan Trnavy	10
Farebné reflexie Bratislavy – Urbs et sacrum	10
Študenti dramaterapie z Olomouca na stáži v Bratislave	11
Rok oranžovej kultúry	11
Radio Head Awards pre Evu Šuškovú z Pedagogickej f. UK ...	12
Úspechy našich študentov vo Fox One Cup	12
Je to skvelý pocit žiť svoj sen	13
Jesseniova lekárska fakulta UK predstavuje svojich úspešných absolventov	14
31. Európsky konvent študentov (ESC)	16
Komplexná akreditácia na Evanjelickej bohosloveckej f. UK ..	17
Hranice vedy a poznania	18
Chceme byť porovnateľní v európskom vysokoškolskom priestore?	20
Návšteva Ústavu jazykovej a odbornej prípravy Karlovej univerzity v Prahe	22
Spolužiaci sú priateľskí a spoločenski, stali sa z nás veľmi dobrí kamaráti	23
Biofyzikálny výskum a slovensko-nórska spolupráca	24
Prezradili ste nám o sebe	25
Oftalmológ – emeritný profesor Oláh Zoltán sa dožíva 85 rokov ..	26
Prednosta Kliniky popálenín a rekonštrukčnej chirurgie LF UK a UNB sa dožil významného životného jubilea	27
Výsadba záhonov v Mlynskej doline	28
Listujeme v starých číslach	28
Jazykové okienko	29
Krížovka	30
Karikatúra	30
Čo nájdete v májovej Našej univerzite	30
English Summary	31

NAŠA UNIVERZITA časopis Univerzity Komenského v Bratislave • ročník 62 • mesačník vychádza 10-krát ročne • Časopis je zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod číslom EV 2933/09 • ISSN 1338-4163 • Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave • IČO: 00 397 865 • Adresa: Šafárikovo nám. 6, P. O. Box 440, 814 99 Bratislava 1 • e-mail: nasa.univerzita@uniba.sk • Tel.: 02/592 44 346 • http://www.uniba.sk/nu • Predseda redakčnej rady: doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., prorektor UK. Členovia: RNDr. Martin Belluš, FMFI UK; ThDr. Dávid Benka, PhD., EBF UK; PhDr. Helena Bernadičová, LF UK; doc. RNDr. Branislav Bleha, PhD., PríF UK; prof. MUDr. Andrea Čalkovská, PhD., JLF UK; Mgr. Eva Faithová, PhD., PdF UK; Mgr. Andrea Figulová, FSEV UK; JUDr. Marián Giba, PhD., PraF UK; JUDr. PhDr. Katarína Gubiniová, PhD., FM UK; Mgr. Martina Krútilová, VM L. Štúra – Mlyny UK; Ing. Ľubomír Lauko, VI Družba UK; Mgr. František Seman, PhD., FTVŠ UK; ThDr. Ivan Šulík, PhD., RKCMBF UK; Mgr. Jaroslav Tóth, PhD., FaF UK; Mgr. Jakub Trangoš, ČDv UK; doc. PhDr. Miloslav Vojtech, PhD., FiF UK • Vedúca redaktorka: Mgr. Jana Blusková • Redakcia: PhDr. Andrea Földváryová, Mgr. Zuzana Tomová • Fotograf: Vladimír Kuric • Grafická úprava: HLBINY s.r.o. • Tlač: KO&KA, spol. s r. o., Bratislava • Uzavierka: posledný pracovný deň v mesiaci • Náklad 3200 ks • Za obsah príspevkov zodpovedajú autori. Za obsah inzercie zodpovedá zadávateľ.

EDITORIÁL

Tento editoriál som začal písať v deň ochrany pamiatok a historických sídel, ktorý pripadá na 18. apríla. Veľmi cynické čaro nechceného spôsobilo, že deň nato rozhlas v ranných správach priniesol informáciu o barbarskom a nezvratnom poškodení bratislavskej historickej vily, nota bene národnej kultúrnej pamiatky, nenásytným developerom, ktorý ju „rekonštruje“ ignorujúc všetky záväzné predpisy a nariadenia. (O úcte k dobrým mravom a rešpekte voči histórii a kultúrnemu dedičstvu ani nehovoriac.)

Približne v čase kalendárovej pripomienky ochrany pamiatok bolo zverejnených aj niekoľko veľmi kritických príspevkov o prácach na obnove barokovej záhrady na nádvorí Bratislavského hradu. Celá rekonštrukcia hradného areálu, vrátane budovania podzemných garáží na pozostatkoch reprezentatívnych keltských a rímskych stavieb, však vyvoláva rad pochybností, z ktorých štvormetrový múr, ohradujúci „revitalizovanú“ záhradu, je už len príslovečnou čerešničkou na torte.

Ako historik a vysokoškolský učiteľ cítim v takýchto situáciách nielen nevýslovné znechutenie, ale aj ťažkú frustráciu z toho, že nedokážem dosť dobre odpovedať na otázku – a to ani sebe a ani svojim študentom –, či sme ako humanitní vedci, ktorých prvoradou úlohou je kultivovať okolitý svet tak, aby sa stával múdrejším, krajším a lepším, tu nezlyhali, a ak áno, tak v čom predovšetkým. A až keď toto nejako „rozdýcham“, budem si môcť s chuťou znovu prečítať aj myšlienky prof. Bátorovej o humanitných vedách (s. 18 – 20) či inšpirujúce životné príbehy úspešných absolventov Jesseniovej lekárskej fakulty UK (s. 14 – 15).

Odhliadnuc od mojich momentálnych nálad však Vám, milí priaznivci nášho časopisu, želim obohacujúce listovanie jeho aprílovým číslom. Aj preto, lebo rozkvitnuté orgovány a ich opojná vôňa napokon aj tak prekryjú prach rozvírený strojnami developerských a stavebných firiem.

**doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD.,
prorektor UK pre rozvoj,
predseda Redakčnej rady Našej univerzity**

Poznámka k titulnej strane: Dňa 22. marca 2016 Univerzita Komenského v Bratislave udelila čestný titul Doctor honoris causa (Dr. h. c.) svetovému odborníkovi v oblasti gynekológie a pôrodnictva – profesorovi z Univerzity v Cambridge Juriyovi W. Wladimiroffovi.

Univerzita Komenského ako jediná zo Slovenska medzi TOP univerzitami sveta

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) opakovane potvrdila svoje prestížne postavenie v oblasti vzdelávania a výskumu. Ako jediná univerzita zo Slovenska sa dostala do prvej päťstovky celosvetového rebríčka University Ranking by Academic Performance (URAP) a medzi sedemsto najlepších univerzít sveta v rebríčku QS World University Rankings.

V rebríčku URAP obsadila Univerzita Komenského 494. priečku – ako jediná zo Slovenska sa tak dostala medzi päťsto TOP univerzít sveta. Ďalšie slovenské univerzity sa umiestnili až za hranicou tisíciky. Medzi trojicu najlepších univerzít sveta patria Harvard University (1.), University of Toronto (2.) a University of Oxford (3.).

Na základe rankingového systému URAP je každoročne zostavovaný rebríček najlepších 2000 vysokých škôl z celého sveta, ktoré predstavujú 10 percent najvýkonnejších vysokých škôl na svete. Kritériá rebríčka vychádzajú zo 6 objektívnych a merateľných parametrov, akými sú počet vedeckých článkov kombinovaný s počtom citácií prác vedcov, vedecká produktivita, význam časopisov (tzv. impakt faktor) a miera kvality citácií vo väzbe na impakt faktor časopisu, v ktorom boli citované články publikované či miera medzinárodnej spolupráce danej univerzity s inými – zahraničnými univerzitami, čo je vyjadrené celkovým počtom publikácií, ktoré sú výsledkom tejto spolupráce.

Rebríček URAP: <http://www.urapcenter.org/2015/>.

Ako jediná zo Slovenska sa Univerzita Komenského dostala aj medzi sedemsto najlepších svetových univerzít v rebríčku

QS World University Rankings, v ktorom sa opakovane dostala na 651. – 700. pozíciu. Prvé tri priečky rebríčka obsadili Massachusetts Institute of Technology (1.), Harvard University (2.) a University of Cambridge (3.). Rebríček zoradzuje univerzity podľa šiestich kritérií s rôznou váhou: akademická reputácia (40 %), reputácia medzi zamestnávateľmi (10 %), pomer študentov a akademických pracovníkov (20 %), počet citácií (20 %), úspešnosť pri získavaní študentov (5 %) a akademikov (5 %) zo zahraničia.

Rebríček QS World University Rankings: www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015.

„Prestížne umiestnenie Univerzity Komenského v celosvetovom meradle najlepších univerzít sveta je pre nás aj výzvou na ďalšie zlepšovanie sa. Vieme o tom, že máme ešte rezervy a potenciál na zvýšenie kvality vzdelávania a vedy a sme ďaleko od pocitu sebauspokojenia. Citlivo vnímame náročné konkurenčné univerzitné prostredie v medzinárodnom priestore. Je však dobré si uvedomiť aj domáce a medzinárodné reálne týkajúce sa napríklad výšky dotácií a rozpočtu, s ktorým pracujeme, a toho, akým disponujú svetové univerzity, s ktorými

sme v podobných hodnoteniach porovnávajú,“ zdôraznil rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Andrea Földváryová

Zlatý biatec 2015 pre doc. Böhmera z LF UK

Osem osobností Slovenska si dňa 17. marca 2016 v Bratislave prevzalo prestížne ocenenie Zlatý biatec za rok 2015, ktoré každoročne udeľuje Neformálne ekonomické fórum - Hospodársky klub. Jedným z ocenených je aj doc. MUDr. Daniel Böhmer, PhD., z Lekárskej fakulty UK.

Docent Böhmer, ktorý pôsobí ako prednosta Ústavu lekárskej biológie, genetiky a klinickej genetiky Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, získal ocenenie za osobný prínos k akademickej autorite a za dosiahnuté vedecké a výskumné výsledky ústavu a Univerzitnej nemocnice v Bratislave.

„Považujem si za mimoriadnu česť, že som sa stal v tajnom hlasovaní združenia Neformálne ekonomické fórum - Hospodársky klub laureátom výročnej ceny Zlatý biatec za rok 2015. Je to však aj ocenenie celého nášho kolektívu, ktorý len v minulom roku okrem pedagogickej a výskumnej činnosti molekulovo-geneticky diagnostikoval viac ako 5000 pacientov z celého Slovenska. Toto ocenenie je pre nás ďalším podnetom na skvalitňovanie a rozširovanie našej činnosti,“ uviedol doc. Böhmer.

Zlatý biatec získalo aj ďalších sedem osobností. Za Klinikum chirurgickej onkológie Národného onkologického ústavu si cenu prevzal prednosta Juraj Pechan. Ďalšími ocenenými boli ekonóm Jaroslav Husár, guvernér Národnej banky Slovenska Jozef Makúch, advokátka Eva Mišíková, podnikateľ Peter Lukeš za vytvorenie polyfunkčného bratislavského komplexu Centrál, prorektor Ekonomickej univerzity v Bratislave Rudolf Sivák, generál Svetozár Naďovič, ktorý sa podieľal na odsune sovietskych vojsk a stal sa kritikom zrušenia povinnej vojenskej služby.

Zlatý biatec bol prvýkrát udelený za rok 1993 na základe tajnej voľby skupiny podnikateľov a osobností slovenskej spoločnosti. Neskôr o udelení ocenenia rozhodoval tajnou voľbou výbor združenia, členovia združenia a v poslednom desaťročí členovia združenia a oslovené osobnosti slovenskej spoločnosti a hospodárstva.

Andrea Földváryová

2. 3. – Rektor UK prof. Karol Mičieta sa zúčastnil na zasadnutí Akademického senátu UK.

3. 3. – Spolu s rektormi Slovenskej technickej univerzity a Ekonomickej univerzity rokoval u primátora mesta Bratislava JUDr. Iva Nesrovnala o spolupráci vysokých škôl s hlavným mestom.

Prijal pozvanie veľvyslanca Japonska v SR p. Akio Egawu na slávnostnú recepciu, ktorá sa konala pri príležitosti ukončenia jeho misie na Slovensku.

7. 3. – Zúčastnil sa na zasadnutí vedeckej rady Slovenskej zdravotníckej univerzity.

Rokoval so starostom mestskej časti Bratislava-Staré mesto Mgr. Radoslavom Števíčkom o vlastníckych vzťahoch UK k pozemkom Starého mesta.

8. 3. – Zúčastnil sa na zasadnutí vedeckej rady Masarykovej Univerzity v Brne.

9. 3. – Na stretnutí s hlavným architektom mestskej časti Bratislava-Nové Mesto Ing. arch. Jaroslavom Kockom rokoval o straté-

gii riešenia územného rozvoja/plánu Bratislava 3 vo vzťahu k pozemkom/majetku UK.

10. 3. – Zúčastnil sa na zasadnutí vedeckej rady Žilinskej univerzity v Žiline.

11. 3. – Zúčastnil sa na zasadnutí vedeckej rady Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

15. 3. – Zúčastnil sa na diskusii organizovanou Študentskou radou vysokých škôl na tému „Objasnenie volebných výsledkov, konkrétne voľba extrémizmu, a to hlavne mladými ľuďmi“.

Prijal pozvanie veľvyslankyne Maďarska p. Evi Czibalmosné na slávnostný koncert pri príležitosti národného dňa Maďarska.

16. 3. – Na pôde UK prijal mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Iránskej islamskej republiky pre SR so sídlom vo Viedni Dr. Ebadollaha Molaeia.

21. 3. – Zúčastnil sa na stretnutí signatárov Deklarácie OZ PŠaV na Slovensku a partnerských reprezentatívnych organizácií pôsobiach v školstve na podporu

skvalitňovania podmienok a úrovne vzdelávania a vedy v Slovenskej republike

22. 3. – Slávnostne udelil čestný titul Doctor honoris causa svetovému odborníkovi v oblasti gynekológie a pôrodnictva profesorovi z Univerzity v Cambridge Juriyovi W. Wladimiroffovi.

Zúčastnil sa na zasadnutí Správnej rady UK.

23. 3. – Zúčastnil sa na zasadnutí Vedeckej rady Slovenskej technickej univerzity.

29. 3. – Na pôde Technickej univerzity v Košiciach sa zúčastnil na zasadnutí prezidia Slovenskej rektorskej konferencie.

30. 3. – Zúčastnil sa na profesorskej prednáške prof. MUDr. Viliama Badu, CSc., z Lekárskej fakulty UK na tému „Ako sa dá predchádzať chorobám srdca a ciev“.

31. 3. – Na stretnutí vo vedeckej kaviarni CVTI SR prednášal na tému „Peľ v hodnotení kvality životného prostredia“.

Mgr. Daniela Magalová,
Kancelária rektora UK

SPRAVODAJSTVO

Rektor UK prijal nového iránskeho veľvyslanca pre SR

Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., dňa 16. marca 2016 v prítomnosti prorektorky UK pre medzinárodné vzťahy prof. MUDr. Daniely Ostatníkovej, PhD., prijal mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Iránskej islamskej republiky pre SR so sídlom vo Viedni Dr. Ebadollaha Molaeia, ktorý odovzdal poverovacie listiny prezidentovi SR Andrejovi Kiskovi dňa 4. februára 2016.

Veľvyslanec Dr. Ebadollah Molaei vyzdvihol význam spolupráce v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu, ako aj vzájomnú užitočnosť vzťahov medzi univerzitami a vedeckými i pedagogickými pracovníkmi. Rektor UK prof. Karol Mičieta spolu s prorektorkou UK prof. Danielou Ostatníkovou informovali o náraste záujmu iránskych študentov o štúdium na Univerzite Komenského Bratislave (UK), a to predovšetkým na Lekárskej fakulte UK. Možnosti pritom ponúkajú

aj študijné programy v anglickom jazyku na Farmaceutickej fakulte UK, Fakulte managementu UK, Právnickej fakulte UK, Prírodovedeckej fakulte UK či na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK. Je však potrebné doriešiť organizáciu prijímacích skúšok iránskych študentov. Veľvyslanec Dr. Ebadollah Molaei prisľúbil postúpiť spomínanú požiadavku Ministerstvu vysokého školstva Iránu a iránskemu zástupcovi pre medzinárodnú spoluprácu vysokých škôl so sídlom v Paríži. Tiež tlmočil pozvanie zástupcom UK na návštevu vybraných iránskych univerzít a vedeckých pracovísk. Diskutovalo sa aj o potenciálnej spolupráci v oblasti výskumu v súvislosti s otvorením nového Vedeckého parku UK.

PhDr. Mgr. Branislav Slyško

Taiwanská delegácia na UK

Prorektorka UK pre medzinárodné vzťahy prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD., prijala v stredu 9. marca 2016 v prítomnosti vedúcej Oddelenia medzinárodných vzťahov UK Mgr. Magdalény Belkovej a Mgr. Viery Krištúfkovej z Vedeckého parku UK predstaviteľa Taiwanskej reprezentačnej kancelárie v Bratislave Larryho R. L. Tsenga, riaditeľa ekonomického odboru Andrewa S. L. Lina, riaditeľa politického odboru Ping-lu Liao a riaditeľa Ministerstva vedy a techniky Taiwanu a radcu pre vedu a techniku Taiwanskej ekonomickej a kultúrnej kancelárie v Prahe Ding-ming Wangu, PhD.

Prorektorka UK prof. Daniela Ostatníková oboznámila hosti s Univerzitou Komenského v Bratislave a informovala ich o spolupráci s partnerskými taiwanskými univerzitami, predovšetkým s prestížnou National Cheng Kung University vrátane minuloročnej návštevy jej rektorky prof. Huey-Jen Jenny Su, DrSc., na UK i o štúdiu taiwanských študentov na Univerzite Komenského. Mgr. Viera Krištúfková priblížila hosťom novootvorený Vedecký park UK.

Hostia informovali o podpise dohody o výmenných pobytoch študentov a pedagógov medzi Taiwanom a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, o nedávnej návšteve taiwanskej delegácie v Slovenskej republike týkajúcej sa vedeckej spolupráce medzi Slovenskom a Taiwanom, informovali o projektoch vedeckého výskumu na Taiwane a o systéme ich financovania, o možnostiach rozšírenia bilaterálnej univerzitnej spolupráce, o taiwanskej Kancelárii pre program Horizont 2020 pôsobiacej v Bruseli, ako aj o vedeckých parkoch na Taiwane. V 13 taiwanských vedeckých parkoch zoskupených do troch centier - Hsinchu Science Park, Central Taiwan Science Park a Southern Taiwan Science Park - pôsobi takmer 1000 spoločností, pričom príspevok k ročnému HDP Taiwanu tvorí 15 %.

Na pôde UK sa tiež diskutovalo o výmene študentov a doktorandov a následne aj o budúcej spolupráci na vedeckých projektoch predovšetkým v oblasti aplikovaného výskumu - a to aj v súvislosti s potenciálom Vedeckého parku UK. Predbežne boli v rámci novej spolupráce identifikované oblasti biotechnológií, biomedicíny, zelených technológií, environmentalistiky a ďalšie.

PhDr. Mgr. Branislav Slyško

Aj vďaka jeho objavom je možné zachrániť deti, ktoré by v minulosti neprežili

Profesor Wladimiroff čestným doktorom Univerzity Komenského

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) udelila dňa 22. marca 2016 čestný titul Doctor honoris causa (Dr. h. c.) svetovému odborníkovi v oblasti gynekológie a pôrodnictva – profesorovi z Univerzity v Cambridge Juriyovi W. Wladimiroffovi.

Profesor Wladimiroff pôsobí posledných osem rokov na Univerzite v Cambridge. Jeho domovskou univerzitou je holandská Erasmus University Rotterdam. Počas celého života sa profesionálne venuje starostlivosti o matku a dieťa so zameraním na výskum ultrazvuku v prenatalnej diagnostike a experimentálnej medicíne. Jeho práce o fyziológii a patofyziológii kardiovaskulárneho systému plodu a vzťahu medzi morfológiou a funkciou vývoja srdca na embryonálnom modeli patria medzi pilotné na svete. Juriy W. Wladimiroff položil základy novodobej modernej intrauterinnej kardiológie. Aj vďaka jeho objavom je dnes možné zachrániť na celom svete množstvo detí, ktoré by v minulosti neprežili. Zaviedol systém kontroly kvality prípravy špecialistov v oblasti gynekológie a pôrodnictva v Európskej únii.

PUS. Jeho h-index je 38,“ približuje dekan Jesseniovej lekárskej fakulty UK prof. MUDr. Ján Danko, CSc.

„Ako zástupca lekárskej profesie som hrdý na to, že titul Doctor honoris causa, ktorý si dnes preberám, ma spája s Jesseniovou lekárskou fakultou UK v Martine. Táto fakulta totiž patrí medzi najlepšie fakulty Univerzity Komenského a zároveň medzi najvýznamnejšie inštitúcie v oblasti lekárskeho vzdelávania a výskumu na svete. Spoločne s profesorom Dankom úzko spolupracujeme na ďalšom zlepšovaní systému hodnotenia kvality vzdelávania v oblasti pôrodnictva a gynekológie,“ uviedol profesor Wladimiroff, čestný doktor Univerzity Komenského v Bratislave.

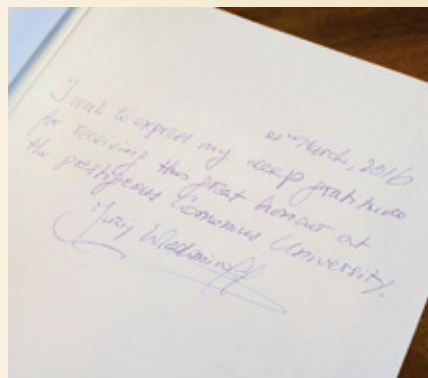
Prof. Juriy W. Wladimiroff – 120. čestný doktor Univerzity Komenského v Bratislave

Podpis do Pamätnej knihy UK

„Profesor Wladimiroff podporil akreditáciu dvoch pracovísk Univerzity Komenského v Bratislave, ktoré boli zaradené medzi akreditovanú špičku v Európe. Jeho zásluhou získali spôsobilosť vzdelávať slovenských aj zahraničných lekárov v oblasti gynekológie a pôrodnictva. Má veľkú zásluhu na šírení dobrého mena našej univerzity vo svete,“ vyzdvihol vo svojom príhovore rektor Univerzity Komenského prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Návrh na udelenie čestného doktorátu predložila Jesseniova lekárska fakulta UK. „Publikačná aktivita profesora Wladimiroffa je veľmi bohatá. Doteraz publikoval viac ako 480 vedeckých prác, 100 kapitol v národných a medzinárodných monografiách a odprednášal 350 pozvaných prednášok po celom svete. O kvalite jeho vedeckej činnosti svedčí viac ako 6 600 citácií evidovaných v citačných indexoch WOS a SCO-

Univerzita Komenského v Bratislave udeľuje čestnú hodnosť Doctor honoris causa domácim a zahraničným osobnostiam, ktoré významnou mierou prispeli k rozvoju vzdelania, vedy, kultúry, demokracie, všeludských hodnôt a osobne sa pričínili o pokrok ľudskej civilizácie šírením vzdelanosti a humanizmu.

Juriy Wladimiroff sa stal 120. držiteľom čestného titulu UK. Medzi osobnosti, ktorým ho univerzita doposiaľ udelila, patria napríklad generálny tajomník OSN Pan Ki-mun (2015), nemecká kancelárka Angela Merkelová (2014), významný svetový mikrobiológ Ján Vilček (2014), držiteľ Nobelovej ceny za

chémiu Gerhard Ertl (2009) či 14. dalajláma a nositeľ Nobelovej ceny za mier Tenzin Gyatso (2000).

O profesorovi Wladimiroffovi

Juriy Wladimiroff sa narodil 14. septembra 1939 v Haagu v Holandsku v zmiešanej rodine – matka bola Holanďanka, otec Rus. Po ukončení strednej školy pokračoval v štúdiu na Lekárskej fakulte Univerzity v Leidene, ktoré ukončil v roku 1965. Po získaní základného špecializačného vzdelania v Haagu odišiel v roku 1972 do Londýna, kde študoval využitie ultrazvuku v perinatológii.

Okrem pedagogickej činnosti zastával viaceré funkcie na Erasmus University Rotterdam. Bol tiež prezidentom holandskej gynekologicko-pôrodnickej spoločnosti, stálym členom holandského zdravotníckeho výboru, poradcom holandskej vlády, predsedom vládnej komisie pre reorganizáciu IVF v Holandsku, predsedom výboru pre výskum v Holandsku, členom úradu pre medicínsky výskum Holandskej akadémie vied a i. Profesor Wladimiroff vedie Komisiu pre vzdelávanie a akreditáciu pracovísk v Európe pre gynekológiu a pôrodnictvo. Je členom medzinárodných redakčných rád v 11 časopisoch o gynekológii a pôrodnictve. Je tiež držiteľom mnohých významných ocenení.

Andrea Földváryová

Takmer 80 000 Slovákov trpí spánkovými poruchami dýchania

Svetový deň spánku

Dobry spánok je dosiahnuteľný sen. Tak znel slogan tohtoročného Svetového dňa spánku (World Sleep Day – 18. marca 2016), ktorého cieľom je zvyšovať povedomie o spánkových poruchách a ich dopade na spoločnosť.

Problémy so spánkom predstavujú globálnu epidémiu, ktorá ohrozuje zdravie a kvalitu života až u 45 % svetovej populácie. Keďže v spánku strávime až tretinu života, má zásadný vplyv na naše zdravie a celkovú pohodu. Spánkové poruchy trápia aj Slovákov. „Častým problémom v našej populácii sú poruchy zaspávania a prebúdzanie zo spánku. Častý a veľmi častý výskyt udáva 45 % žien a 35 % mužov. Pomerne často udávanými problémami sú aj ranná únava, denná spavosť a nechcený denný spánok, ktoré sú prítomné až u takmer tretej populácie,“ hovorí doc. MUDr. Robert Vyšehradský, PhD., zo Spánkového laboratória Kliniky pneumológie a ftizeológie Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského.

Vážnym problémom sú spánkové poruchy dýchania. Ich výskum zaznamenal celosvetovo najväčší rozmach počas posledných 40 rokov. Táto problematika je veľmi závažná - epidemiologicky, ekonomicky aj spoločensky. „Odhaduje sa, že týmto typom poruchy trpia 4 – 8 % dospelých mužov, u žien je prevalencia zhruba polovičná. V roku 2003 naše pracovisko realizovalo epidemiologické štúdiu, na základe ktorej možno predpokladať, že na Slovensku je cca 79 000 osôb trpiacich klinicky významnými spánkovými poruchami dýchania,“ upozorňuje doc. Vyšehradský z Univerzity Komenského.

Tážké formy spánkových porúch dýchania predstavujú pre postihnutých vysoké riziko závažných kardiovaskulárnych, endokrinných a neuropsychických následkov. Ak totiž nie sú liečené, významne zvyšujú pravdepodobnosť vysokého krvného tlaku, cievnych mozgových príhod,

srdcového infarktu, porúch rytmu srdca. Zhoršujú pamäťové a intelektové schopnosti, u mužov potenciu, prispievajú k rozvoju obezity a cukrovky a k mnohým ďalším problémom.

Prechodnú poruchu spánku zažije pravdepodobne v priebehu svojho života každý človek. Ak však problémy so zaspávaním či predčasným prebúdzaním alebo iné poruchy spánku pretrvávajú bez zjavnej vonkajšej príčiny (hluk, svetlo, stres) viac ako týždeň, je vhodné navštíviť odborníka. „Problematikou spánku sa zaoberajú najmä psychiatri, prípadne neurológovia. Osobitnou kapitolou sú spomínané spánkové poruchy dýchania, na ich prítomnosť upozorní predovšetkým hlučné chrápanie, prerušované výdychy chrápania - aj dýchania, trvajúci viac ako 10 sekúnd. Obvykle je prítomná aj nadmerná denná ospalosť, nechcené zaspávanie pri bežných činnostiach. Ak sa objavia takéto ťažkosti, žiadajte svojho praktického lekára, aby Vás poslal na vyšetrenie do spánkového laboratória,“ odporúča doc. Vyšehradský.

Riešenie problémov so spánkom málokedy býva jednoduché a rýchle. Zvyčajne je to beh na dlhé trate, ktorý si vyžaduje vysokú odbornú erudíciu ošetrojúceho lekára, ale aj priamu angažovanosť pacienta a jeho aktívnu účasť na riešení problému. „Napriek tomu však môžeme súhlasiť s tým, že dobrý spánok je sen dosiahnuteľný pre všetkých,“ uzatvára doc. Vyšehradský zo Spánkového laboratória JLF UK.

Andrea Földváryová

Astronomický systém AMOS Univerzity Komenského už aj v Čile

Astronómovia Univerzity Komenského v Bratislave (UK) pokračujú v inštalácii svojich originálnych astronomických zariadení vo svete. Ďalším takýmto miestom sa stala púšť Atacama v Čile, ktorá patrí k najsušším miestam na Zemi.

Systém AMOS (All-sky Meteor Orbit System) slúži na pozorovanie celej oblohy a určovanie dráh meteoroidov. Od 20. marca 2016 dvojica kamier AMOS monitoruje južnú oblohu. Kamery nainštalovali Ing. Pavol Zigo, PhD., a Jaroslav Šimon (z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK) na observatóriu Space Obs (San Pedro) a Paniri Caur (Chiu-Chiu), ktoré sa nachádzajú neďaleko systému rádioteleskopov ALMA.

Systém AMOS poskytuje vedecké informácie o meteoroidoch – malých telesách Slnecnej sústavy – počas preletu atmosférou Zeme a nepriamo aj o ich materských telesách – kométach a asteroidoch na dráhach v okolí Zeme. „Umiestnením zariadenia na astronomických observatóriách v nadmorskej výške 2400 – 2500 metrov, s tmavou oblohou a vynikajúcimi pozorovacími podmienkami, dosahuje systém AMOS vysokú efektívnosť. Zároveň je schopný sledovať zdroje meteoroidných častíc z južnej nočnej oblohy a poskytovať cenné údaje pre vytvorenie modelu populácie meteoroidov v okolí Zeme. Tieto modely sú nevyhnutné pri prevádzke satelitov na obežnej dráhe a medziplanetárnych sond, ako aj z hľadiska možného ohrozenia posádok na Medzinárodnej vesmírnej stanici ISS,“ približuje RNDr. Juraj Tóth, PhD., astronóm Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK a spoluautor systému AMOS.

Spolu so stanicami na Slovensku, Kanárskych ostrovoch a Čile mapujú slovenskí astronómovia z Univerzity Komenského severnú aj južnú oblohu 18 hodín do dňa.

Nová generácia systému AMOS bola vyvinutá, skonštruovaná a inštalovaná v rámci projektu APVV-0517-12 skupinou astronómov a technic-

Jaroslav Šimon nastavuje systém AMOS na observatóriu Paniri Caur, Chiu-Chiu, Čile. V pozadí sú sopky v Andách v Čile.

kých pracovníkov (RNDr. Juraj Tóth, Dušan Kalmančok, Ing. Pavol Zigo, doc. Leonard Kornoš, Dr. Jozef Világi, Jaroslav Šimon) z Katedry astronómie, fyziky Zeme a meteorológie FMFI UK.

Andrea Földváryová

Najjasnejší objekt na oblohe Deň Slnka

Najjasnejší objekt na oblohe – naše Slnko, hviezda, bez ktorej by Zem, ani život na nej, nevznikli. Deň čo deň nás vytrvale zásobuje nesmiernym množstvom životodarenej energie. Pri príležitosti Dňa Slnka si 3. mája pripomínáme dôležitosť nášho odvekého vesmírneho súputníka.

Človek by si mohol myslieť, že po dlhých stáročiach intenzívneho skúmania už vieme o našej najbližšej hviezde úplne všetko. Ale skutočnosť je trochu iná. Naše vedomosti a pochopenie fyzikálnych procesov panujúcich na Slnku sa od čias starovekých Egypťanov, ktorí si našu materskú hviezdu predstavovali ako boha Re plaviaceho sa po oblohe vo svojom člene, výrazne posunuli vpred. Avšak naše poznanie ešte ani zďaleka nie je úplné.

Každý z nás určite niekedy spozoroval, ako sa svetlo pri dopade na CD rozkladá na všetky farby dúhy – svetelné spektrum. A podobným spôsobom sa na Slnko pozrel pred viac ako dvoma storočiami aj Joseph von Fraunhofer. Čo zbadal, ho prekvapilo. Zistil, že v slnečnom spektre sa nachádzajú medzery, tmavé spektrálne čiary, z ktorých neprichádza žiadne svetlo. Neskôr sa ukázalo, že za spektrálne čiary sú zodpovedné atómy v slnečnej atmosfére, ktoré absorbujú letiace fotóny zo Slnka. Tieto fotóny následne v prichádzajúcom svetle chýbajú. Vďaka tejto metóde vieme presne zistiť zloženie atmosféry, jej teplotu, tlak aj hustotu. Ukazuje sa, že teplota Slnka na jeho okraji dosahuje približne 5 500 °C. Čo naozaj nie je málo, hlavne, keď si uvedomíme, že železo sa tavia pri teplote už okolo 1 500 °C.

Fotóny prichádzajúce zo Slnka nám odhalili jeho zloženie, ale odkiaľ sa berú tieto čiastočky svetla? Slnko za jednu jedinou sekundu vyžiari toľko energie, koľko by trvalo ľudstvu spotrebovať za milión rokov. Vyvstáva otázka, aký fyzikálny mecha-

nizmus vo vnútri Slnka ho dokáže po miliardy rokov zásobovať takou obrovskou energiou. S nápadom, že zdrojom slnečnej energie môžu byť reakcie na úrovni atómov, prišiel pred nedeľou storočím Arthur Eddington. Ale až rozmach kvantovej mechaniky v nasledujúcich desaťročiach ukázal, že spájanie vodíkových jadier do jadier hélia je zodpovedné za hlavnú časť energie uvoľnenej v centre Slnka. Pričom teplota v jadre, pri ktorej sa vodík spaľuje na hélium, dosahuje nepredstaviteľných 20 miliónov stupňov.

Ale aj napriek enormnej hmotnosti Slnka, ktoré je 330 000-krát hmotnejšie ako naša Zem, zásoby vodíka nie sú neobmedzené. Raz sa palivo minie a Slnko príde o svoj hlavný zdroj energie. Skončí ako biely trpaslík, malá horúca hviezda, nie väčšia ako planéta. Ale ešte predtým, ako Slnko vyhasne a stane sa bielym trpaslíkom, prejde dramatickou fázou červeného obra. Nafúkne sa na obrovské rozmery, jeho polomer sa zväčší asi 200-krát a povrch bude siahať až do blízkosti Zeme. Toto posledné vzopnutie obra, ktorý kedysi býval našou životodarnou hviezdou, Zem pravdepodobne bez ujmy neprežije. Ale, našťastie, tieto dramatické zmeny čakajú naše Slnko nie skôr ako za päť miliárd rokov. A až do tej doby môžeme využívať dary svetla a tepla, ktoré nám Slnko po miliardy rokov nezištne poskytuje.

**RNDr. Roman Nagy, PhD.,
FMFI UK**

V MSaP si pripomenuli sté výročie narodenia O. Pavlíka

Dňa 15. marca 2016 sa v priestoroch Múzea školstva a pedagogiky CVTI (MSaP) uskutočnil spomienkový seminár k 100. výročiu narodenia slovenského školského pracovníka a pedagóga Ondreja Pavlíka, ktorý pôsobil aj ako vysokoškolský profesor na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK). Bol autorom encyklopedických diel, učebníc či kníh o výchove a vzdelávaní.

Cyklus prednášok otvoril PhDr. Vladimír Michalička, CSc., kurátor múzea, ktorý prítomným priblížil obdobie mladosti O. Pavlíka. Rodák zo Zvolenskej Slatiny dosahoval už v detstve výborné výsledky, a tak bol predurčený k ďalšiemu možnému vzdelávaniu.

S nasledujúcim príspevkom vystúpil historik Mgr. Tomáš Černák, PhD., ktorý vysvetlil inklinovanie O. Pavlíka k ľavicovému hnutiu.

O. Pavlík sa do veľkej miery angažoval aj na príprave a presadzovaní reformy škol-

stva po roku 1945. Jeho činnosť (najmä počas 50-tych rokov) objasnila PhDr. Elena Londáková, CSc., vedecká pracovníčka Historického ústavu SAV.

So spomienkami na O. Pavlíka počas jeho pôsobenia na FiF UK sa s prítomnými podelila doc. PhDr. Zita Baďuríková, CSc. Zaspomínala si na vlastné študentské časy na Katedre pedagogiky FiF UK, kde sa s Pavlíkom stretla najprv ako so svojim pedagógom a neskôr ako s kolegom – akademikom.

Pamätník doc. Matej Beňo sa v príspevku zameriaval na obdobie konca života O. Pavlíka a priblížil posledný rozhovor, ktorý s ním viedol. Amatérsky historik Martin Mocko zosummarizoval účasť Pavlíka na prvej konferencii k výkladu SNP.

Záverčné slová na podujatí patrili synovi akademika – Ing. Jurajovi Pavlíkovi, ktorý zhrnul ďalšie informácie o svojom otcovi a poďakoval pracovníkom MSaP za zorganizovanie spomienkového seminára.

Jana Blusková

Ako sa dá predchádzať chorobám srdca a ciev?

I keď v súčasnej dobe nie je núdza o publikácie z oblasti zdravého životného štýlu, mnohé z nich častokrát chrlia vzájomne si protirečiacie odporúčania a bežný smrteľník sa v nich ľahko stratí. O niektorých z najväčších mýtov i o tom, že prevencia ischemickej choroby srdca (ICHS) nepodlieha módnym trendom a svoje poznatky stavia na relevantných štúdiách a výskumoch, prišiel 30. marca 2016 porozprávať do Auly UK prof. MUDr. Viliam Bada, CSc., z Lekárskej fakulty UK. „Ako sa dá predchádzať chorobám srdca a ciev?“ bola v poradí ďalšou zo série celouniverzitných profesorských prednášok UK.

Prof. Viliam Bada (73), nositeľ viacerých ocenení, pôsobí na III. internej klinike LF UK a UNB.

Tvrdá či mäkká voda?

Výskum z roku 1998 pod vedením prof. Badu potvrdil, že tvrdosť vody výrazne vplyva na kardiovaskulárny systém. 12-týždňový experiment aplikovaný na laboratórnych zvieratách, ktoré popri „mäkkej“ vode konzumovali plnohodnotnú stravu bohatú na minerály a vitamíny, preukázal v ich plazme zníženú koncentráciu alfa-tokoferolu a koenzýmu Q9, ubichinónov, ktoré sú kľúčové pre tvorbu energie. Experiment tak potvrdil, že srdce chráni tvrdá pitná voda.

Škodí srdcu čierna káva a alkohol?

Prof. Bada pripomenul výsledky Framingham Heart Study z roku 1948, ktoré preukázali, že káva s kofeínom znižuje mortalitu na ICHS o 43 % (bezkofeínová káva tieto účinky nemá) a mierny konzum alkoholu (cca 2,65 dcl denne) ju znižuje až o 50 %, pričom pozitívnymi účinkami na naše zdravie

vytvára najmä červené víno. Príčinou je dominantne v ňom obsiahnutý resveratrol, ktorý priaznivo ovplyvňuje sirtuín, proteín, spomaľujúci starnutie buniek. Navyše, resveratrol znižuje oxidáciu „zlého“ LDL cholesterolu, znižuje agregáciu trombocytov, čím zabráňuje vzniku zrazenín, prispieva k rozširovaniu ciev a zvyšuje inzulínovú senzitivitu, a tak znižuje riziko vzniku cukrovky 2. typu.

Spôsobuje cholesterol aterosklerózu?

Prednášateľ vyvrátil rozšírený mýtus o priamej spojitosti medzi cholesterolom v potrave a v krvi, čo viedlo k demonizovaniu tukov, a to predovšetkým živočišných, ktoré mali byť hlavným zdrojom LDL cholesterolu, zapríčiniť aterosklerózu. Prof. Bada sa odvolal aj na výsledky výskumu harvardského prof. W. Willeta, ktoré nepotvrdili súvislosť medzi zvýšeným konzumom vajec a zvýšeným výskytom ICHS, vďaka čomu „bol vaječný žltok rehabilitovaný“. Navyše, prof. Bada pripomenul, že cholesterol je vzhľadom na svoj syntetický potenciál nevyhnutnou zložkou výživy, ktorého deficit sa ukrýva i za vrozeným Smithovým-Lemliovým-Opitzyovým syndrómom. V tejto súvislosti spochybnil i tvrdenia označujúce sóju za plnohodnotnú náhradu mäsa, pretože sója (okrem iných dôležitých látok) cholesterol neobsahuje.

Podľa prof. Badu sa na vzniku aterosklerózy v rozhodujúcej miere podieľajú priemyselne vyrábané trans-formy mastných kyselín, obsiahnuté v margarínových produktoch. Vznikajú totiž hydrogenizáciou, počas ktorej

sa k rastlinnému oleju zohriatemu na 220 °C za použitia niklu ako katalyzátora začne pod vysokým tlakom vháňať plynný vodík – výsledkom je zmena skupenstva z tekutého na tuhé. Kým prirodzená (CIS) kyselina olejová má teplotu topenia 13,5 °C, hydrogenizovaná kyselina elaidová (TRANS) až 45 °C, ku ktorej sa ľudské telo vie dopracovať „len na začiatku kremácie“. Práve preto ju lipáza, enzým na trávenie tukov, nevie rozložiť. Kyselina elaidová sa tak v tele hromadí a zvyšuje tak LDL a súčasne znižuje „dobrý“ HDL cholesterol, podporuje vznik obezity, cukrovky, sklerózy multiplex, Parkinsonovej choroby, Alzheimerovej demencie a niektorých druhov rakoviny.

Aby okrem jedla i prirodzený pohyb a kvalitný spánok bol твоjím liekom

Prof. Bada tiež zdôraznil, že by sme denne mali spraviť aspoň 10-tisíc krokov (asi 5 – 6 km), pričom za ideálny pohyb, vhodný aj pre „ťažkých“ kardiakov, označil chôdzu po schodoch. Tiež upozornil na činnosť melatonínu, ktorý inhibuje oxidáciu LDL cholesterolu, pozitívne ovplyvňuje výšku krvného tlaku a vychytáva voľné radikály. Tento neurohormón, tvoriaci sa v epifyze, však vzniká výlučne v tme. Preto by sme mali dbať aj na dostatok spánku v optimálnych podmienkach.

Erika Hubčíková

Kompletný videozáznam prednášky si môžete pozrieť na YouTube kanáli UK.

Zastavia alebo posilnia mladí ľudia radikalizáciu spoločnosti?

Študentská rada vysokých škôl v spolupráci s Univerzitou Komenského v Bratislave zorganizovala dňa 15. marca 2016 v priestoroch Auditoria maximum diskusiu s názvom: Zastavia alebo posilnia mladí ľudia radikalizáciu spoločnosti? Podnetom pre organizáciu tohto podujatia boli udalosti posledných dní odštartované výsledkami parlamentných volieb.

Nikto z nás sa netají prekvapením z obsadenia parlamentu na roky 2016 – 2020. Spoločnosť v snahe o dosiahnutie požadovaných zmien a riešení dlhodobo ignorovaných problémov pri volebných ur-nách siahla po neštandardných kandidátkach. V slobodných a demokratických voľbách sme si do najvyššieho orgánu zákonodarnej moci zvolili aj stranu, pri ktorej sa pojmy sloboda a demokracia len zďaleka približujú svojim definíciám. Viac ako 200 000 ľudí siahlo po radikálnom riešení, zvolili extrémizmus. Čo stojí za týmito výsledkami? Chýbajúce politické elity? Nedostatočný vzdelávací systém? Absencia vlastného poznania neslobody? Išlo tu skutočne o uve-domelý volebný akt alebo len o prejav občianskej nespokojnosti a oportunistu? Na tieto i mnohé ďalšie otázky odpovedali naši hos-tia: sociologička doc. PhDr. Oľga Gyarfašová, CSc., politologička prof. PhDr. Darina Malová, CSc., a psychiatier MUDr. Péter Hun-čík. K vysoko odbornej úrovni diskusie nepochybne prispeli svojou účasťou aj prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., rektor UK, a doc. JUDr. Eduard Burda, PhD., dekan Právnickej fakulty UK, ale aj mnoho ďalších účastníkov z pléna.

Diskusia sa niesla vo veľmi otvorenej atmosfére. Po malom prieskume bolo jasné, že voliči extrémistickej strany pozná zo svoj-ho okolia takmer každý z nás. Ako by sme k nim mali pristupovať? Túto otázku sme si položili aj v širšom kontexte: ako pracovať s ra-dikálmi? Mali by byť integrovaní, prehliadaní alebo ostro kritizovaní? V rámci diskusie sme dospeli k názorovej jednote, musíme veci po-menovávať pravým menom a nebať sa diskutovať. Radikáli si „svoje“ povedia vždy, to najhoršie, čo by sme mohli urobiť, je ticho prihliadať. Je však potrebné zdôrazniť, že nie všetci voliči radikálov sú sami

vyznávačmi ich ideológie. Podľa prieskumov sú to aj obyčajní ľudia so stredoškolským či vysokoškolským vzdelaním, ktorí už majú dosť prázdnych sľubov „od stola“. Možno je práve tento volebný výsledok milníkom našej politickej kultúry, kedy sa štandardné politické stra-ny musia pozrieť do vlastných radov.

My, študenti, by sme určite nemali zalamovať rukami, ale cielene zvýšiť svoju aktivitu, občiansku obozretnosť a uvedomelosť. Musíme si uvedomiť, že naše skutky, či už v podobe krúžkov na kandidátke, ale aj napríklad obyčajnej nevšímavosti a ignorancie problémov v spoločnosti, majú svoje dôsledky. Sme budúcnosťou tejto krajiny, snažme sa, aby bola čo najlepšia.

Mgr. Jana Šmelková, Študentská rada vysokých škôl

Foto mesiaca

*Historická budova Univerzity
Komenského v Bratislave,
14. marec 2016*

„Vyvesením transparentu s preškrtnutým hákovým krížom z budovy univerzity sme chceli so skupinou študentov a študentiek dať jasne na-javo odsúdenie fašistického vojnového Sloven-ského štátu, ktorého čelní predstavitelia zapla-tili za deportáciu 70 000 našich spoluobčanov do koncentračných táborov,“ približuje iniciátor myšlienky, študent Filozofickej fakulty UK Róbert Mihály. „Podľa nášho názoru je súčasťou posla-nia univerzity a akademickej obce brániť ťažko vy-dobyté hodnoty demokracie a humanizmu, ako i postaviť sa do prvej línie odporu voči naru-šovaniu týchto princípov kedykoľvek sú v ohro-zení. Toto gesto, s ktorým sa stotožnilo aj vede-nie univerzity, sa uskutočnilo počas Európskeho týždňa boja proti rasizmu a vyslúžilo si uznanie a rešpekt nielen u nás, ale i v ďalekom zahrani-čí,“ dodáva študent FiF UK.

Univerzitný profesor MUDr. Karol Kapeller, DrSc. – čestný občan Trnavy

Dňa 6. marca 2016 v reprezentačnej sále Marianum Trnavskej univerzity primátor mesta Peter Bročka slávnostne udelil čestné občianstvo významným osobnostiam literárnej a vedeckej oblasti. Čestné občianstvo Trnavy z rúk primátora prevzal aj emeritný profesor Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave Karol Kapeller, DrSc. Medzinárodne známy a uznávaný vedec, pedagóg vo vednom odbore anatómia, histológia a embryológia. Preslávil sa priekopníckymi štúdiami nervového systému elektrónovým mikroskopom.

Okrem medicíny je jeho trvalým záujmom poézia. Doteraz knižne vydal deväť básnických zbierok. Ďalšie dve sú v tlači. Nepretržite je aktívny a veľmi tvorivý. Prekonal ťažký a osudový životný údel. V krátkom čase odpovedal do nečasu minulosti svojich najdrahších – manželku, syna, dcéru a jej manžela. Venoval im vyše sto elegických básní. Tieto spomienky mu možno boli barlou a podporou života s osudom.

Je rodák z Chtelnice a svoje stredoškolské štúdium absolvoval v Trnave. Tam mal a stále má vzácných a verných priateľov. Pociťoval dlh k tomuto mestu a venoval mu zbierku „Dotyky s Trnavou“. Málo je takých umelcov, ktorí jednému mestu venovali toľko poézie. Takto vyjadril svoju lásku, spomienky a vďačnosť mestu, kde prežil roky svojho mládenectva.

Na úvod slávnostného udeľovania ocenení mesta Trnavy profesor Kapeller osobne predniesol svoju báseň Petrovi Pázmaňovi, arcibiskupovi a zakladateľovi Trnavskej univerzity. Vzácné vyznamenanie prijal laureát s úctou a vďakou, spomienkami na mesto a svoje gymnaziálne roky.

Po slávnostnej časti nasledovalo priateľské stretnutie, spomienky a rozhovory. My, priatelia a spolupracovníci, sa úprimne tešíme a čo

najúprimnejšie mu blahoželáme. Prajeme do ďalších rokov pevné zdravie a dostatok tvorivej invencie. Karol Kapeller kým bude žiť, bude písať básne naďalej. Nech ho Všemohúci opatruje a udržuje pri psychickom a fyzickom zdraví.

V súvislosti s ocenením literátov a básnikov mi prišlo na myseľ uvažovať o premenách času a jeho obsahu. Po tohtoročných voľbách sa častejšie objavovalo konštatovanie, že u našej mladej generácie zlyháva výchova k národovectvu a vlastenectvu. Mnohí uvažovali, ako správnou výchovou túto situáciu zmeniť k lepšiemu. V našich masovokomunikačných prostriedkoch vôbec nepočuť slovenské básne a piesne.

Zrušili sme „nedeľnú chvíľku poézie“, naše krásne slovenské ľudové piesne zapadli do zabudnutia. Dávno som nepočul Suchoňovu „Aká si mi krásna, Ty rodná zem moja...“, piesne Schneidera Trnavského, básne Sládkoviča, Rúfusa, Smreka a iných.

Všetci a najmä kompetentní by sa mali zaujímať aj o minulosť ľudí na Slovensku. Viem, žijeme iný čas, ale za jeho obsah nám patrí aj zodpovednosť. Nie podľa zásluhy, ale aj podľa postu každého jedného. Aj toto mi prichodí na myseľ pri týchto riadkoch, ktoré by nemuseli byť iba informáciou o udelení čestného občianstva.

Michal Valent, profesor emeritus LF UK

AKTIVITY NAŠICH PRACOVÍSK

Farebné reflexie Bratislavy – Urbs et sacrum

V bratislavskej Art Design Project Gallery od 5. februára do 30. marca 2016 vystavoval jubilujúci sedemdesiatnik, akademický maliar doc. Stanislav Harangozó pôsobiaci na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave.

Pod názvom Farebné reflexie Bratislavy predstavil maľby od začiatku deväťdesiatych rokov po súčasnosť. Výstava bola tematická, venovala sa vzájomným vzťahom svätosti, zbožnosti a mesta. Maliar na nej prezentoval diela ostatných dvoch dekád. Mnohé z nich mala možnosť verejnosť vidieť po prvý raz.

Prelínanie mestských, vidieckych a sakrálnych motívov tvorí významný a nie celkom známy segment Harangozóovej maliarskej tvorby. Pokiaľ sa v Harangozóovom vzťahu k Bratislave vidí rozvíjanie Alexyho tradície, potom sám tvorca nachádza počiatky príklonu k sakrálnemu motívu v Hložníkovej tvorbe. Nie je v tejto súvislosti bez zaujímavosti, že mnohé sakrálné motívy sa objavujú v jeho maľbe práve vo forme kresby. Tento typ prelínania, prepájajúci v sebe maľbu, zobrazenú sochu a architektúru v symbolických zhlukoch, naznačuje okrem iného aj možnosť prepojenia mestskej a ľudovej zbožnosti ako obrody viery.

prof. PhDr. Marian Zervan, PhD.

Zľava: Stanislav Harangozó, riaditeľka galérie Zuzana Rattajová a rektor UK Karol Mičieta

Rektor UK Karol Mičieta a autor Stanislav Harangozó

Študenti dramaterapie z Olomouca na stáži v Bratislave

So začiatkom letného semestra privítala Katedra liečebnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave skupinu študentov a pedagógov z Olomouca.

Tretiaci bakalárskeho štúdia špeciálnej pedagogiky so zameraním na dramaterapiu z Pedagogickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci mali možnosť zúčastniť sa na študijnom pobyte na Slovensku. Stáž v trvaní jeden mesiac (15. 2. – 15. 3. 2016) zahŕňa možnosť účasti na prednáškach a kurzoch z ponuky predmetov fakulty spoločne s domácimi študentmi. Navyše, prebiehajú aj semináre, ktoré pedagógovia zorganizovali na základe záujmu hosťujúcich študentov o konkrétne témy. Počas stáže študentov na krátkodobé pobyty zavítali aj pedagógovia z Univerzity Palackého, ktorí umožnili zdieľanie vedomostí medzi slovenskými a českými študentmi.

Okrem odborného programu na pôde univerzity študenti absolvujú aj intenzívne praktické tréningy v oblasti dramaterapie, ktoré prebiehajú v priestoroch Domu Quo Vadis. Záujmy Domu a ciele zrealizovaných programov sa prelínajú v oblasti podpory osobnostného rozvoja účastníkov a vytvárania dobrých medziľudských vzťahov na úrovni odbornej verejnosti i v bežnom živote.

Študenti v rámci stáže absolvovali aj prax v rozličných organizáciách, ktoré poskytujú služby pre ľudí v ťažkých životných situáciách. Zúčastnili sa ako pozorovatelia, aj ako aktívni koterapeuti v zariadeniach OZ Kridla, DSS Sibírka, Centrum Andreas, n.

o., Seniorville Jablonové a v teatroterapeutických projektoch OZ Prima – Divadlo stopy snov a Divadlo bez domova. Študijný pobyt tohto charakteru sa opakoval už po druhýkrát a veríme, že sa stane tradíciou.

Zhrnutie študijného pobytu v číslach: 30 dní, 13 študentov a 7 pedagógov z Univerzity Palackého v Olomouci, 77 študentov a 7 pedagógov z Univerzity Komenského v Bratislave, vyše 60 spoločných prednášok a seminárov.

Mgr. Ivana Lištiaková, PhD.,
Ústav sociálnych štúdií a liečebnej pedagogiky
Pedagogická fakulta UK

Rok oranžovej kultúry

Pre milovníkov holandskej a flámskej kultúry na Slovensku je tento rok výnimočný. Holandsko momentálne predsedá Rade Európskej únie a predsedníctvo následne odovzdá Slovensku. Oddelenie nederlandistiky na Filozofickej fakulte UK zároveň oslavuje 20. výročie. Preto pre verejnosť pripravilo festival Rok oranžovej kultúry.

V rámci neho sa koná viacero kultúrnych a literárnych podujatí, ktoré súvisia s holandskou. Jedným z nich bol aj rozhovor so spoluzakladateľom sekcie nederlandistiky a prekladateľom slovenskej literatúry v Holandsku Abramom Mullerom pri príležitosti prezentácie jeho výberu a prekladu poviedok súčasných slovenských autorov v holandčine pod názvom *Hrob a 13 ďalších poviedok* (Het Graf en 13 andere verhalen).

Pán Muller, ako prvý stály lektor nederlandistiky ste prezentovali holandskú a flámsku literatúru a kultúru slovenským študentom a teraz naopak prezentujete cez svoje preklady slovenskú literatúru a kultúru holandsky hovoriacemu publiku. Aké boli vaše začiatky na Slovensku a aký je rozdiel medzi našou nederlandistikou vtedy a dnes?

Holandčina sa na UK začala ako hlavný predmet vyučovať v roku 1996, no prípravy začali už v roku 1993. Ešte predtým mnou urobil prvé krôčiky vo vyučovaní holandčiny na Slovensku Wilken Engelbrecht, ktorý v tom čase do Bratislavy iba dochádzal. Ja som vtedy učil angličtinu na Katedre jazykov. Prof. Engelbrecht ma oslovil, aby som pokračoval v jeho práci. Holandskej jazykovej únii sme predložili projekt, ktorý mal o tri roky vyústiť do založenia oddelenia nederlandistiky. Začali sme s holandčinou ako voliteľným predmetom, o ktorý prejavilo záujem neúmerne veľa študentov. Začiatky boli ťažké, nemali sme učebnice, priestory, vybavenie. Pripravná fáza trvala tri roky, pričom nás podporovali rôz-

ne inštitúcie, najmä Holandská jazyková únia a holandské veľvyslanectvo na Slovensku.

Záujem o štúdium menších jazykov v posledných rokoch klesá. Ako vnímate tento vývoj?

Keď sme v roku 1996 otvorili štúdium holandčiny, prihlásilo sa nám okolo 450 záujemcov, z ktorých sme vybrali 33. Vtedajší študenti boli pre toto štúdium úžasne oduševnení. No aj spoločenská situácia bola iná. Slovenská spoločnosť sa menila, otvárala sa Európe. Bolo to obdobie nových možností a optimizmu. Odvtedy sa veľa zmenilo. Aj Holandská jazyková únia presmerovala svoju pozornosť v posledných rokoch na oblasti mimo EÚ.

Prečo ste sa rozhodli vrátiť do Holandska? Bolo pre vás ťažké opustiť Slovensko?

Strávil som tu krásnych 16 rokov. Celý život som cestoval po svete a cítil som, že je čas na iné veci. Presťahoval som sa do krásneho moderného mesta Rotterdam. Pri hľadaní práce som si uvedomil, že viem po slovensky, milujem Slovensko a jeho kultúru, v holandčine som napísal sprievodcu históriou a pamätihodnosťami Slovenska. V Rotterdame ma oslovil holandský vydavateľ, aby som preložil knihy zo slovenčiny. Súhlasil som a vybral poviedku od Vladimíra Ballu *V mene otca*. Neskôr som sa pustil do knihy môjho obľúbeného autora Rudolfa Slobodu, potom prišla tretia a štvrtá kniha a už som bol v tom. Ak chcete byť dobrým literárnym prekladateľom, musíte milovať literatúru. Pre mňa je niekedy náročné

vyjadriť v holandčine myšlienky slovenských autorov. Teraz napríklad prekladám zbierku noviel od Petra Pišťanka *Mladý Dôňč*.

I keď sa spoločenská situácia za dvadsať rokov značne zmenila, oddelenie nederlandistiky ponúka študentom atraktívny študijný program s dobrou perspektívou uplatnenia v praxi. Svojimi širokými medzinárodnými kontaktmi sprostredkúva nám študentom nielen odborné a kultúrne vedomosti a prekladateľsko-tlmočnické zručnosti, ale zapája nás aj do spoločenského diania holandsky hovoriacej komunity na Slovensku.

Máme za sebou prvý štvrťrok *Roku oranžovej kultúry*. Sprevádzali ho mnohé úspešné podujatia ako výstava Nizozemská maľba v SNG, večer holandskej hudby v café Korzo, výstava holandskej umelkyne Gertrud D v múzeu Danubiana či koncert študentského orchestra USKO z Utrechtu. *ROK* však pokračuje a aj vy ste srdečne pozvaní na ďalšie sprievodné podujatia!

Viac informácií nájdete na: www.facebook.com/rokhollandciny, www.fphil.uniba.sk/ROK, www.rokoranzovejkultury.blogspot.sk.

študenti nederlandistiky FiF UK

Radio Head Awards pre Evu Šuškovú z Pedagogickej fakulty UK

Radio Head Awards je slovenská hudobná anketa popularity Rádia FM. Vznikla v roku 2008 ako protipól ankiet Slávik a Aurel, ktoré prezentovali najmä mainstreamovú hudbu. Cenu za Nahrávku roka 2015 v kategórii Klasická hudba získala sopranistka Eva Šušková za svoj nový album pod názvom secret VOICE. Eva Šušková v súčasnosti pôsobí na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Čitateľom Našej univerzity prezradila, ako toto ocenenie hodnotí a na čo sa môžu v blízkej dobe tešiť jej fanúšikovia.

Ako by ste našim čitateľom priblížili svoj nový album?

Album *secret VOICE* vychádza z môjho dizertačného výskumu, kde som sa intenzívne zaoberala uplatnením klasickej vokálnej techniky vo vokálnej literatúre 20. storočia a súčasnosti, najmä v kontexte rozšírených vokálnych techník. Napriek tomuto „odstrašujúcejmu“ opisu ide o skvelú a invenčnú hudbu, ktorá v tomto konkrétnom prípade odkrýva „tajomstvá“ ľudského hlasu v inom ponímaní, na aké je poslucháč „klasickej“ klasickej hudby zvyknutý. Hlas neprepájam s harmonickým inštrumentálnym sprievodom v podobe klavíra alebo orchestra, ale využívam sprievod melódických, resp. bicích nástrojov. Aby mala dramaturgia ucelenú podobu, zvolila som skladby výlučne slovenských skladateľov širšieho generáčného rozptylu, v ktorých sa ako sprievodný nástroj objavuje flauta (hrá Andrea Mosorjaková), basový klarinet (Branislav Dugovič) a vibrafón (Dalibor Kocián). V skladbe *Slová* od môjho kolegu a skladateľa Tomáša Boroša sa sama sprevádzam na xylofóne, metalofóne a bubienku. Na CD tak nájdete skladby inšpirované slovenským folklórom (*Meadow song* od Iris Szeghy, či *Spievanky* od Viery Janárčekovej), rôznorodé zvukové hračky (*Slová* od Tomáša Boroša, *Rozmar* od Ilju Zeljenku a skladbu *The four agreements* od Ivana Buffu) a napokon clivé piesne v podobe diela *Odchádzanie* Lucie Koňakovej a *Chlad pomáha* Martina Burlasa.

Čo pre Vás znamená získať ocenenie Radio Head Awards?

„Rádiová“ v žánrovej porotcovskej kategórii *Album roka – klasická hudba* bola pre mňa úprimným prekvapením, nakoľko už samotnú nomináciu z približne 40 diskov, ktoré vyšli v roku 2015 v rámci našej kategórie, som pokladala za malý zázrak. Netušila som, že projekt, ktorý bol z veľkej časti mojim „osobným experimentom“, natoľko osloví poslucháčov i odbornú porotu. Moja radosť je o to väčšia, že z pohľadu vokálnej hudby pôsobím na kolegov z „operného“ prostredia veľmi avantgardne, hoci – paradoxne – v avantgard-

nom prostredí som pre ich publikum príliš „klasicistická“. V kontexte svetovej hudby však nejde o žiaden experiment, nadväzujem iba na vokálnu tradíciu, ktorá sa formovala a profilovala v západnej Európe v 20. storočí, čiastočne (bohužiaľ bez dostatočného interpretačného poučenia) sa napriek vtedajšej nepriaznivej politickej situácii dostala i do nášho regiónu. Snažím sa ju poslucháčovi priblížiť v príťažlivom, súčasne však prirodzenom a neforsovanom vokálnom prejave.

Aké sú vaše plány do budúcnosti, na čo sa môžu poslucháči tešiť?

Už v najbližších dňoch mi vychádza album *secret VOICE electric*, ktorý dramaturgiou nadväzuje na predchádzajúci projekt; pracujem opäť výlučne so slovenskou hudbou (vrátane skladieb mojich kolegov z Katedry hudobnej výchovy Daniela Mateja a Fera Királya), avšak tentoraz siacham po spojení sólového hlasu s elektronickým, resp. elektroakustickým hudobným podkladom. Staršie diela, ktoré vznikli na pôde Experimentálneho štúdia Slovenského rozhlasu kombinujem so skladbami, ktoré boli vytvorené na môj podnet, vrátane improvizovaných vstupov. Obálku albumu úžasne dopĺňajú „kresbostrihy“ uznávanej slovenskej umelkyne Doroty Sadovskej. V priebehu celého roku budem účinkovať v rámci rôznorodých festivalov a operných scén doma i v zahraničí, súčasne sa v plnej miere venujem svojmu pedagogickému pôsobeniu.

Adam Rada

AKTIVITY NAŠICH PRACOVÍSK

Úspechy našich študentov vo Fox One Cup

Dňa 19. 3. 2016 sa v Bratislave konala medzinárodná súťaž v akrobatickom Rock and Rolle pod názvom International Fox One Cup 2016. Súťaž sa konala v priestoroch Športovej haly Mladost' pod záštitou slovenského zväzu akrobatického Rock and Rollu a klubu RRC Hydrorock Bratislava.

Na tomto krásnom podujatí sa zúčastnili športové kluby od Košíc až po Bratislavu, ale aj kluby z Maďarskej, Českej a Poľskej republiky. Domáci klub mal zastúpenie vo všetkých vekových a výkonnostných kategóriách. Najväčší úspech domáci zožali v 3., najvyššej výkonnostnej kategórii C, kde sme mali práve svoje zastúpenie aj my pod záštitou Univerzity Komenského. V tejto kategórii nás úspešne reprezentovali študenti 2. ročníka magisterského štúdia, a to Bc. Tomáš Kufka, ktorý študuje na Fakulte telesnej výchovy a športu UK so špecializáciou akrobatický Rock and Roll. So svojou partnerkou Patríciovou Vizinovou sa umiestil vo svojej finálovej zostave z top 7 párov na 3. mieste. Na krásnom druhom mies-

te sa umiestnil ďalší študent Fakulty telesnej výchovy a športu UK Bc. Marcel Macík s partnerkou Luciou Ivaničovou, ktorý študuje špecializáciu kondičný tréner vo výkonnostnom a vrcholovom športe. Oba páry sa na súťaži opäť prestavia už za necelé dva týždne, kedy nás budú reprezentovať na veľkej cene DRAŽICE CUP pri Prahe.

Marcel a Lucia nás budú od leta reprezentovať už v druhej najvyššej kategórii B, kde ich čaká veľká premiéra na svetovom pohári v talianskom Rimini.

Naším študentom gratulujeme, ďakujeme za skvelú reprezentáciu a prajeme veľa zdravia a športových úspechov.

Bc. Marcel Macík, FTVŠ UK

Je to skvelý pocit žiť svoj sen

Účinkovanie v prvom ročníku populárnej speváckej súťaže Slovensko hľadá SuperStar v roku 2004 mu vyneslo finálové umiestnenie a naštartovalo jeho hudobnú kariéru. V súčasnosti má už na konte tri štúdiové albumy a stovky odohraných a odspievaných koncertov na Slovensku i v zahraničí. V rozhovore pre Našu univerzitu nám však Samuel Tomeček, absolvent a súčasný interný doktorand na Katedre muzikológie Filozofickej fakulty UK (FiF UK), prezradil viac aj o svojich nehudobných aktivitách, plánoch či pôsobení za katedrou.

Od vašej účasti v speváckej súťaži Slovensko hľadá SuperStar uplynulo vyše 11 rokov. Ako s odstupom času hodnotíte vplyv tohto projektu na váš osobný i pracovný život?

To je pravda, je to už dlhý čas. Odvtedy robím to, čo ma baví a čo som chcel robiť približne od svojich 15-tich rokov, keď som si založil prvú kapelu. Je to skvelý pocit žiť svoj sen.

Nedávno ste vydali svoj tretí album s názvom Nespím, ktorý sa od prvých dvoch svojim obsahom značne líši. Prečo taká razantná zmena?

Zmena je život. Samozrejme, prišla postupne. Keď prišiel do kapely gitarista Samuel Kovács a neskôr moja manažérka a priateľka Kristy, začal som počúvať popovú hudbu, funk... Štúdium muzikológie ma priviedlo zas k vážnej hudbe a celkovo mi otvorilo nové obzory. Album vznikol približne štyri roky a pesničky sme tvorili postupne. Medzitým sme odohrali množstvo koncertov a menili viacerých muzikantov a tiež sme začali účinkovať v relácii Milujem Slovensko, kde som sa dostal k slovenskej populárnej hudbe, čo ma taktiež veľmi ovplyvnilo. V neposlednom rade nemôžem zabudnúť na moju skvelú hlasovú pedagogičku Lukrécii Bílkovú, ktorá ma učí už desať rokov a bez ktorej by som spevácky ani hudobne, ani ľudsky nebol dnes tam, kde som.

Verejnosť vás pozná ako speváka, skladateľa, hudobníka, máte vlastné hudobné štúdio Fair Play Music, účinkujete v televíznej relácii Milujem Slovensko, ste doktorandom na Katedre muzikológie FiF UK. Venujete sa vôbec niečomu, čo nesúvisí s hudbou? Veď ešte aj vaša priateľka je vašou manažérkou.

Ak ma takto verejnosť pozná, tak sa veľmi teším. Okrem toho som sa musel naučiť aj

čo-to z účtovníctva, zvukárčiny, hudobného nahrávacieho softvéru a pedagogiky, pretože v rámci doktorandúry aj učím. Rád športujem, som členom MUFUZY, takže hrávam aktívne futbal. S MUFUZOU som sa dvakrát zúčastnil na majstrovstvách sveta umelcov vo futbale Art-football v Moskve. Mám však veľmi rád i lyžovanie – keď som bol menší, sníval som o tom, že raz budem akrobatický lyžiar. Tiež mám rád prírodu a našu rodinnú chalupu na Záhorí, kde sa snažím tráviť najmä v lete všetok voľný čas. S Kristy máme tiež radi cestovanie, ktorému by sme sa chceli v budúcnosti venovať ešte viac.

Ako dokážete časovo zladiť všetky vaše vyššie spomínané aktivity? V apríli a v máji vás navyše čaká klubové koncertné turné.

Treba si dobre zadeliť čas a snažiť sa užívať si voľné chvíle a zbytočne sa nestresovať. Na turné sa s celou kapelou veľmi tešíme. Keď bude dobre, tak pridáme pravdepodobne na jeseň ďalšie koncerty.

Z vašich najnovších úspechov nemožno opomenúť ani výsledok v ankete OTO 2015, v ktorej si vás diváci zvolili za svojho tretieho najobľúbenejšieho speváka na televíznej obrazovke. Ako vnímate toto umiestnenie?

Je to veľké zadosťučinenie za všetku tú prácu a energiu, ktorú dávam hudbe už toľko rokov. Veľmi si to vážim, pretože v tejto ankete hlasujú ľudia, nie odborníci. Som im všetkým nesmierny vďačný a budem sa snažiť urobiť všetko pre to, aby som im opäť prinášal radosť a pozitívnu energiu či už na obrazovke, alebo momentálne najmä na koncertoch.

Prečo ste sa rozhodli pre doktorandské štúdium na Katedre muzikológie FiF UK? Plánujete zotrvať na akademickej pôde i po jeho absolvovaní?

Musím povedať, že hlavnou postavou v tomto prípade bola a je moja skvelá pani profesorka Yvetta Kajanová, kvôli ktorej som sa na školu v podstate aj prihlásil, keďže jej agenda je populárna hudba a jazz a hudobný manažment. Taktiež som sa chcel zdokonaľiť v dejinách a teórii hudby. Samozrejme, rozmyšľal som aj nad VŠMU, ale pop-rockový spev sa tam nevyučuje. Rád učím, takže si viem predstaviť určitú formu môjho zotrvania na akademickej pôde napríklad formou workshopov, pokiaľ bude záujem aj z druhej strany.

Čo presne na katedre muzikológie vyučujete? A ako sa vám za katedrou pozdáva?

Sluchovú analýzu a Dejiny a teóriu populárnej hudby a jazzu. Chvilu som učil aj nástrojovú prax – klavír. Je to skvelá skúsenosť, ktorá ma veľmi baví. Najkrajšie je, keď sa mladí ľudia chcú niečo odo mňa naučiť. Samozrejme, je to aj veľká zodpovednosť rozhodovať o udelení či neudelení kreditov za povinný predmet. Nie je ľahké byť na druhej strane.

V čom ako spevák vidíte konkrétne výhody svojho akademickeho hudobného vzdelania?

V mnohom. Vzdelanie v akomkoľvek odbore človeku vždy iba pomôže. Rozšíril som si obzory v oblasti teórie a dejín hudby, čo mi pomáha aj pri komponovaní. Musel som si prejsť skladbami od renesancie až po súčasnosť, čo vo mne podprahovo určite niečo zanechalo.

Aké sú vaše ďalšie plány?

Nie som až taký plánovací typ. Uvidíme, čo život prinesie. Veľakrát sa mi stalo, že som si niečo naplánoval, spoliehal sa na to a potom, keď to nevyšlo, som bol smutný. Teraz si dávam preto menšie ciele. V rámci doktorandúry sa mi snád' opäť naskytne príležitosť prednášať na niektorej z hudobných konferencií v zahraničí.

Čo by ste poradili mladým začínajúcim spevákom?

Aby boli pracovití, trpezliví, pokorní a nechali si poradiť od skúsených ľudí, ktorí to s nimi myslia dobre. A samozrejme, aby sa vzdelávali.

Erika Hubčíková
Foto: Archív S. T.

Jesseniova lekárska fakulta UK predstavuje svojich úspešných absolventov

Štyria lekári a ich životné príbehy. Štyri mená, ktorých nositeľov osud zavial ďaleko od domova. Jedno však majú spoločné. Všetci absolvovali Jesseniovu lekársku fakultu UK v Martine (JLF UK) a sú dôkazom, že dobré vzdelanie a pracovitosť umožní našincovi presadiť sa a zviditeľniť fakultu, univerzitu a Slovensko na mape sveta.

MUDr. Jozef Lazár, PhD. Huntsville, Alabama, USA

Po skončení Lekárskej fakulty v Martine v roku 1980 a ukončení doktorandského štúdia (školiťel' prof. MUDr. M. Sámel, DrSc.) som získal štipendium "Fogarty Postdoctoral Research Fellowshisp" z Národného inštitútu zdravia (NIH, Bethesda, USA). Tu som pracoval 5 rokov pod vedením Dr. Nikodemovej v oblasti génových regulácií na sekvenovaní promótoru receptora hormónu štítnej žľazy a charakterizovaní jadrových transkripčných faktorov. Tento výskum ukázal, že intrónová sekvencia je dôležitá pre bazálnu aktivitu promótoru, čo dovtedy nebolo známe. Po ukončení pozície postdoktoranda v oblasti genetiky som sa začal venovať objasneniu úlohy génov pri komplexných ochoreniach ako hypertenzia a terminálne štádium obličkového zlyhania. Túto oblasť vedeckého záujmu som mohol komplexne rozvinúť na pôde Medical College of Wisconsin, Milwaukee ako člen Human and Molecular Genetics

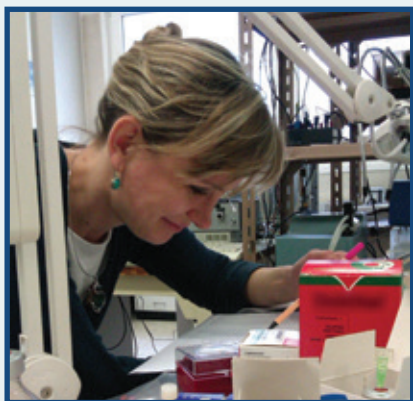
Center vo vedeckej skupine Dr. Jacoba. Išlo o tím, ktorý mal vedúce postavenie v oblasti vyvíjania rôznych genetických modelov na zvieratách. Pracovisko neskôr ako prvé na svete použilo „zinc finger“ nukleázy pri zostrihu génov v embryu potkana. Nedávno sa podstatná časť nášho tímu presunula z Milwaukee do HudsonAlpha Institute For Biotechnology, Huntsville, Alabama, kde sú výborné podmienky pre sekvenovanie celého genómu s cieľom využiť ho na diagnostiku ochorení. Pracovisko má špičkové vybavenie s kapacitou sekvenovania viac ako 20 000 genómov za rok.

Za celé obdobie výskumnej práce sa nám podarilo získať množstvo originálnych výsledkov, ktoré boli publikované v prestížnych časopisoch ako Nature, PNAS, Journal of Biological Chemistry, Endocrinology, Diabetes, Genome Research a ďalších.

Za doterajšie úspechy v práci vďačím učiteľom, ktorí ma formovali na JLF UK a dali mi dobré základy, na ktorých som mohol budovať počas môjho pôsobenia na špičkových vedeckých pracoviskách v Spojených štátoch. Som rád, že som mohol uzatvoriť

kompletný kruh od bazálneho výskumu, cez modely ochorení na zvieratách naspäť k pacientom. Na terajšom pracovisku sme nedávno sprevádzkovali prvú kliniku na svete (The Smith Family Clinic for Genomic Medicine), ktorá stanovuje diagnózu pacientom s nediagnostikovanými ochoreniami. U týchto pacientov, u ktorých „bežné“ metódy nevedli k úspešnému záveru, sa využívajú informácie zo sekvenovania celého genómu. „Pevne verím a dúfam, že nová generácia lekárov bude viac a viac používať informácie z genómu. To si však bude vyžadovať výrazné zmeny v príprave lekárov.“

MUDr. Silvia Demoulin-Alexiková, PhD. Nancy, Francúzsko

Na JLF UK som promovala v roku 2000 a tu som v roku 2007 získala aj PhD. Od r. 2008 pracujem vo francúzskom Nancy, kde pôsobím ako lekárka (Patien Hospitalier) a primárka Oddelenia funkčnej diagnostiky v Detskej nemocnici Univerzitného

nemocničného centra Nancy-Brabois a zároveň ako docentka (Maître de Conférences) na Ústave fyziológie Lekárskej fakulty Université de Lorraine. Impulzom pre odchod do zahraničia bolo pozvanie vypracovať a rozbehnúť výskumný projekt týkajúci sa štúdia modulácie kašľového reflexu počas fyzickej aktivity u detí. Tejto problematike som sa venovala počas môjho doktorandského štúdia na Ústave patologickej fyziológie JLF UK, ktorý patrí medzi popredné medzinárodné centrá výskumu kašľa. V mojom rozhodnutí odísť pracovať do Francúzska zohral úlohu záujem o prehlbenie poznatkov o fyziológii a patofyziológii kašľa, možnosť práce na klinickom oddelení a túžba naučiť sa nový jazyk. Súbežná univerzitno-nemocničná činnosť asistentov, docentov a profesorov je na francúzskych lekárskech fakultách povinná aj pre lekárov – pedagógov pracujúcich na teoretických a predklinických ústavoch. Takáto organizácia práce mi vyhovuje, pretože mi umožňuje nielen skĺbiť teoretickú a praktickú výučbu fyziológie a používať inovačné metódy výučby v pregraduálnom štúdiu, ale dáva možnosť lepšie začleniť fyziológiu do výučbového procesu postgra-

duálneho špecializačného štúdia v pediatrii. Zároveň mi poskytuje možnosti na translačný výskum ochranných a obranných reflexov dýchacích ciest u detí. V rámci predklinického výskumu pracujem na štúdiu mechanizmov zodpovedných za zmeny citlivosti kašľa a na vývoji nových metódik jeho analýzy. Je veľmi zaujímavé prenášať poznatky z experimentov do klinickej praxe a klinického výskumu, a naopak, späťne študovať niektoré klinické problémy na predklinických modeloch. Ako lekárka sa venujem diagnostike, diferenciálnej diagnostike a monitorovaniu liečby u detí s respiračnými chorobami (priedušková astma, cystická fibróza, neuromuskulárne ochorenia) a ochoreniami tráviaceho systému (refluxná choroba pažeráka, Hirschprungova choroba), ako aj diagnostike spánkového apnoe u dojčiat a detí použitím polygrafie a polysomnografie. Náš tím participuje na výskumných projektoch zameraných na zlepšenie diagnostiky obštrukčných ochorení pľúc u detí predškolského veku, ako aj na sledovaní účinku nových foriem liečby cystickej fibrózy.

MUDr. Frans F. Duraj, FEBS Štokholm, Švédsko

JLF UK som absolvoval v rokoch 1969 – 75. Roky strávené na martinskej fakulte boli a vždy budú pre mňa nesmierne dôležité, pretože ovplyvnili môj ďalší osobný a profesionálny vývoj. Po skončení štúdia som pracoval v niekoľkých slovenských mestách, ale postupne sa vykryštalizoval môj záujem o vysokošpecializovanú chirurgiu a vedu. Chcel som sa stať hrudným chirurgom a venovať sa transplantáciám srdca. V tej dobe nebolo jednoduché vycestovať na stáž do zahraničia, „na západ“. Preto, keď sa mi naskytla príležitosť navštíviť Škandináviu, rozhodol som sa – teraz alebo nikdy. V roku 1983 som odcestoval do Švédska a požiadal s rodinou o azyl.

Po získaní švédskej lekárskej licencie, a neskôr aj chirurgickej licencie, som začal pracovať v Karolinska Hospital v Štokholme na oddelení cievnej chirurgie. Približne po roku ma kontaktoval šéf novozaloženej Transplantačnej chirurgie v nemocnici Huddinge v Štokholme Carl-Gustav Groth. Groth sa práve vrátil z 10-ročného pobytu v USA, kde sa podieľal na prvej úspešnej

transplantácii pečene na svete a v roku 1984 urobil aj prvú transplantáciu pečene vo Švédsku. Na jeho pozvanie som začiatkom roku 1985 začal pracovať na Transplantačnej klinike v Huddinge, ktorá bola súčasťou Karolinska Institutet v Štokholme.

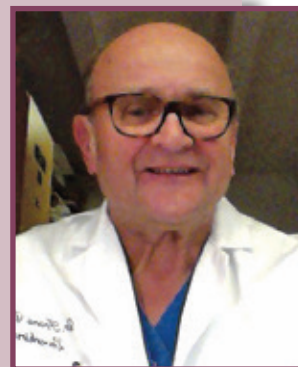
V rokoch 1985 – 2000 sa švédska transplantačná chirurgia rýchlo rozvíjala. Vďaka blízkym kontaktom s Pittsburghom, ktorý bol vtedy absolútnym centrom vývoja transplantácie pečene a čreva, som viackrát navštívil USA. Naše pracovisko hostilo chirurgov z Japonska, Číny, Južnej Kórey, Talianska, Nemecka, Dánska, Ruska a Austrálie a v 90-tych rokoch som školiť aj niekoľko slovenských a českých chirurgov a nefrológov. V roku 1997 som spolu s mojím tímom urobil prvú transplantáciu tenkého čreva z mŕtveho darcu na dospelom človeku. V roku 1998 sme na pozvanie ministra zdravotníctva Ruskej federácie urobili v Petrohrade prvú transplantáciu pečene z mŕtveho darcu. Na pozvanie Čínskej ľudovej republiky som v r. 1999 v meste Xian urobil prvú transplantáciu tenkého čreva zo žijúceho darcu. Išlo v poradí o 8. takýto zákrok vo svete.

Koncom roku 2000 som dostal ponuku z Chirurgickej kliniky Akademickkej nemocnice v Uppsale, aby som znovu naštarto-

val transplantačný program a rozvinul chirurgiu pečene v Uppsale. Od r. 2001 som pôsobil ako riaditeľ „Liver Transplant Program“ a denne dochádzal zo Štokholmu. Popri transplantáciách sa rozvíjala aj chirurgia pečene, žlčových ciest a pankreasu a Uppsala sa zaradila k najväčším centráom vo Švédsku.

V rámci vedeckej činnosti sa venujem vývoju chirurgickej techniky, štúdiu imunosupresívnych liekov a ich efektu, účinkom cytostatickej liečby na pečeň pri liečbe nádorov kolorekta a vplyvom tejto liečby na chirurgiu pečene.

V súčasnosti som dosiahol penzijný vek a budem pracovať na znížený úväzok ako chirurg „senior konzultant“. Mám manželku, štyri deti a štyri vnúčatá, ktorým sa vo voľnom čase venujem. Rád cestujem a hrám golf.

MUDr. Miroslav Stavěl, PhD., MRCPCH(UK) FRCPC Vancouver, Kanada

Štúdium na JLF UK som absolvoval v rokoch 1995 – 2001. Ku koncu štúdia som začal inklinovať k detskému lekárstvu a v rámci neho k tým najmenším – k novorodencom. Možnosť doktorandského štúdia na JLF UK mi otvorila cestu k pediatrii a neonatológii. Nasledujúce tri roky som

strávil pod vedením profesora Zibolena, prednostu Neonatologickej kliniky JLF UK a UNM, a popri výskume som získal aj prvé klinické skúsenosti.

Po ukončení doktorandského štúdia som doma nenašiel adekvátne zamestnanie. Slovensko v tom čase ukončilo prístupové rokovania do Európskej únie, otvorili sa nové možnosti. Keďže som ovládal angličtinu, za zaujímavú som považoval Veľkú Britániu. Bolo potrebné poslať okolo štyridsať prihlášok, kým som dostal pozitívnu odpoveď, z ktorej nakoniec vzišla moja prvá zahraničná pozícia mladšieho lekára.

Pracovať a komunikovať v cudzom jazyku bolo spočiatku náročné, ale zároveň veľmi zaujímavé. Kolegovia aj pacienti pochádzali zo všetkých kútov sveta. Oceňoval som multikultúrne prostredie, na ktoré som nebol zvyknutý. Odlišná bola aj hierarchia na pracovisku, keďže neexistuje pozícia primára tak, ako ju poznáme na Slovensku a kompetencie zdravotných sestier a ďalších pracovníkov v zdravotníctve sú oveľa väčšie. Prijali ma do pediatrického špecializačného programu, ktorý trvá približne 8 rokov a vyžaduje rotáciu na rôznych pracoviskách. Pracoval som na detských a novorodeneckých oddeleniach v okresných nemocniciach, ktoré majú na naše pomery neuveriteľne veľkú spádovú oblasť okolo 500 tisíc ľudí, a taktiež na vyšších novorodeneckých pracoviskách v Londýne a Cambridgei.

Po ukončení tohto programu som sa presťahoval do Kanady. V Toronte som strávil dva roky, aby som získal subšpecializáciu v neonatológii. Okrem toho som musel som absolvovať niekoľko skúšok, aby som mohol v Kanade pracovať dlhodobo. Momentálne žijem a pracujem vo Vancouveri ako neonatológ a pediater v regionálnej nemocnici zameriavajúcej sa na rizikové tehotenstvo, matky s komplexnými problémami a starostlivosť o extrémne nezrelých novorodencov.

Počas špecializácie ma zaujala práca v humanitárnom sektore. Niekoľkokrát som vycestoval s Lekármi bez hraníc. Zúčastnil som sa na veľkej vakcinačnej kampani proti meningitíde v Nigeri a pracoval som ako pediater v projektoch zameraných na zdravie matky a dieťaťa v Guinei a Pakistane. Na vlastnej koži som zažil, že veci, ktoré sú v zdravotníctve v 21. storočí samozrejmosťou, sú v mnohých oblastiach sveta nedostupné. Zároveň som sa presvedčil, že jednoduché intervencie môžu mnohokrát zachrániť oveľa viac životov, ako komplikovaná a technicky náročná liečba. A že dôležitejšie ako prístroje sú zaniatení ľudia, ktorým záleží na ich komunite a ktorí majú vôľu prekonávať prekážky.

**spracovala prof. Andrea Čalkovská,
prodekan JLF UK**

31. Európsky konvent študentov (ESC): „Modernizácia vysokoškolského vzdelávania v Európe“

V dňoch 8. – 12. 3. 2016 sa v Amsterdame stretlo 35 reprezentácií študentských únií zastupujúcich vysokoškolákov z celej Európy. Ako delegátka za Univerzitu Komenského v Študentskej rade vysokých škôl (ŠRVŠ) som na tomto podujatí mala možnosť zastupovať Slovensko spolu s tajomníčkou ŠRVŠ pre zahraničie Bc. Nikolou Lehotskou.

Nebola náhoda, že sa ESC tentokrát konalo v Amsterdame, keďže Holandsko momentálne predsedá v Rade Európy a jeho hlavné mesto sa tak počas spomínaného týždňa stalo epicentrom politických diskusií o európskom vysokom školstve. Okrem ESC hostil Amsterdam aj zhromaždenie Európskeho registra zabezpečovania kvality (EQAR), stretnutie Bologna Follow-Up Group a konferenciu predsedníctva EÚ. Všetky tieto udalosti sem priviedli množstvo politikov a odborníkov viesť diskusie o minulosti, prítomnosti a budúcnosti Bolonského procesu a vysokoškolského vzdelávania v Európskej únii, pre ktorú je prioritou práve modernizácia školstva.

ESC bolo organizované holandskými študentskými organizáciami ISO a LSVb v úzkej spolupráci s European Student's Union (ESU). V priestoroch Amsterdam University College a InHolland University of Applied Sciences sme si počas troch dní vypočuli prednášky významných odborníkov na tému

digitalizácie, internacionalizácie a dizajnu kurikula. Najdôležitejšou bola najmä aktívna účasť zástupcov študentov v diskusiách a na workshopoch, pretože ich výsledky ESU prevzalo do svojich oficiálnych odporúčaní a záväzkov.

Po oficiálnom otvorení prezidentmi organizujúcich spoločností nám Harold van Rijen, profesor na University Medical Center v Utrechte, vo svojej prednáške nielen priblížil moderné koncepty „Blended learning“ či „Flipped classrooms“, ale navyše sa s nami podelil aj o vlastné skúsenosti s ich implementáciou vo výučbe. V priebehu ďalších workshopov sme sa dozvedeli viac o „Open Education“, online kurzoch „MOOCs“ a s delegátkami z USA a Kanady sme diskutovali aj o rizikách, ktoré digitalizácia výučby môže prinášať.

O prínosoch študentských mobilit ku zvýšeniu internacionalizácie vysokých škôl sme diskutovali s Ulrichom Teichlerom, profesorom na INCHER-Kassel, ktorý sa angažuje v projekte Erasmus od jeho zrodu. Jurgen Rienksje, riaditeľ medzinárodných vzťahov holandskej Asociácie univerzít, nám neskôr predstavil holandský vysokoškolský systém. Inšpiratívne na ňom je rozdelenie vysokých škôl na dva typy – Universities of Applied Sciences a Research Universities, z ktorých len tie výskumné umožňuje aj tretí stupeň vysokoškolského vzdelávania.

Posledný deň konventu bol venovaný kvalifikácii a rozpoznávaniu vzdelania a význame účasti študentov pri dizajne kurikula. K zvýšeniu kvality výučby by mohlo prispieť aj zavedenie moderných výučbových prístupov, ako je Student-Centered Learning, čiže výučba zameraná na študenta.

Výsledky našich diskusií a práce spracovalo ESU do publikácie, ktorú sme v závere odovzdali holandskej ministerke školstva, kultúry a výskumu, pani Bussemaker, ktorá svojím príhovorom konvent ukončila. V záverečnej panelovej diskusii sme spoločne zhodnotili celkový pohľad na situáciu a modernizáciu školstva a mnohí z nás sa určite inšpirovali, ako sa prostredníctvom študentských organizácií a aktivít popri štúdiu môžeme my sami prispieť o pozitívne zmeny.

Spolu s predsedníctvom v Rade Európy preberá Slovensko po Holandsku aj štafetu v organizácii ESC. Preto bude ŠRVŠ ako najvyšší zastupiteľský orgán vysokoškolákov na Slovensku organizovať najbližší konvent na jeseň v Bratislave. Nepochybujeme, že takéto stretnutia výrazne pomáhajú k lepšej spolupráci medzi európskymi študentmi a umožňujú im získať nielen informácie, ale aj skúsenosti od kolegov z iných krajín.

PharmDr. Veronika Sivová,
doktorandka Jesseniovej lekárskej
fakulty UK

Komplexná akreditácia na Evanjelickej bohosloveckej fakulte UK

Komplexná akreditácia bola pre pracovníkov Evanjelickej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského (EBF UK) náročnejšia ako po minulé roky.

Na začiatku prípravných prác sme si stanovili dva ciele: prvý – kriticky prehodnotiť a zmodernizovať kurikulum podľa možnosti vo všetkých študijných programoch, v ktorých fakulta vzdelávanie ponúka. Druhý – vykonať rozhodujúci krok k dlho diskutovanému procesu internacionalizácie štúdia na našej fakulte akreditovaním študijného programu v anglickom jazyku.

Počas prípravy na akreditáciu sme nadviazali intenzívny dialóg s hlavným zamestnávateľom väčšiny našich absolventov – vedením Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku. V ňom sme sa pokúsili zadefinovať súčasné výzvy v duchovenskej práci, ktoré sa mali následne premietnuť do profilu absolventa a do nového kurikula. Vyjadril názor či predložil návrh na úpravu a zloženie študijných programov dostali aj tí, ktorí súčasné kurikulum poznávajú „zvnútra“ – študenti. Mohli tak urobiť formou dotazníka alebo počas spoločnej diskusie o výzvach a smerovaní teologického štúdia na EBF UK.

Po intenzívnej diskusii o štruktúre a zložení študijných programov, ktorá prebiehala sčasti na pôde Vedeckej rady EBF UK a sčasti na spoločných zasadnutiach Komisie pre prípravu komplexnej akreditácie na EBF UK pozostávajúcej z vedenia fakulty, garantov a spolugarantov študijných programov vyplynul konsenzus posilniť oblasti biblickej teológie, dejín a teologickej etiky.

Nemalé úsilie vyžadovalo i dôkladné naštudovanie kritérií a z nich vyplývajúcich požiadaviek Akreditačnej komisie, a to najmä z dôvodu dlho prebiehajúcich diskusií a z nich vznikajúcich dodatočných výkladov implementácie niektorých kritérií komplexnej akreditácie. Na tomto mieste si dovoľím vyjadril vďaka prorektorom pre študijné záležitosti na UK za mnohé usmernenia a informácie, ako aj za koordináciu spoločných krokov, ktoré pri príprave akreditačných materiálov podnikli fakulty spoločne.

Do komplexnej akreditácie sme predložili 9 žiadostí o akreditáciu študijných programov v bakalárskom, magisterskom i doktorandskom stupni vzdelávania.

Najzložitejšia bola pre našu fakultu príprava žiadostí o akreditáciu učiteľského študijného programu učiteľstvo náboženskej výchovy v kombinácii. Kým pri predchádzajúcej akreditácii sa v učiteľských študijných programoch hodnotila úroveň vedy a výskumu podľa predmetov aprobácie (teda

v našom prípade v oblasti teológie, resp. náboženskej výchovy), podľa súčasných kritérií sme museli hodnotiť vedeckú činnosť nie v oblasti výskumu 2. humanitné vedy (kam teológia patrí), ale v oblasti výskumu 1. – pedagogické vedy. Táto požiadavka pre nás – najmenšiu fakultu Univerzity Komenského v Bratislave – znamenala nutnosť rozdeliť vedecký výkon (granty, publikácie, ocenenia) všetkých 14 akademických pracovníkov fakulty až do dvoch rozdielnych oblastí výskumu, čo sa nám spočiatku javilo ako nemožné. No napokon sme i túto výzvu úspešne zvládli. A to i bez toho, aby sme „ohrozili“ hodnotenie výkonu v nosnom študijnom programe evanjelická teológia (dosiahnuté hodnotenie A-). Aj tu sa ukázalo,

v poskytovaní bakalárskych, magisterských aj doktorandských študijných programov na najbližších 6 rokov. Podarilo sa nám obhájiť i právo konania habilitačných a inauguračných konaní. Po prvýkrát nám bol akreditovaný študijný program evanjelická teológia v magisterskom a doktorandskom stupni nielen v slovenskom, ale aj v anglickom jazyku.

No stoja pred nami i výzvy: v najbližšej hodnotiacej perióde zrealizovať inauguračné konania, z ktorých budú môcť vziť noví profesori, ktorí by mohli nahradiť doterajších slúžiacich garantov študijných programov.

Pri pohľade do budúcnosti by sme boli radi, keby sme sa pri ďalšej akreditácii už nemuseli potýkať s vyplňovaním množstva zbytočne sa opakujúcich údajov v každom

že kritériá by sa mali nastaviť tak, aby bolo možné hodnotiť kvalitu aj s prihliadnutím na veľkosť a reálny dosiahnuteľný kvantitatívny výkon daného pracoviska.

Dôkladná príprava žiadostí o akreditáciu, potreba vypracovania a schválenia viacerých nových predpisov vyplývajúcich z požiadaviek akreditácie pre nás predstavovala enormné administratívne zaťaženie. Všetko sa nám však podarilo pripraviť, schváliť a odovzdať včas.

Tešíme sa, že Akreditačná komisia posúdila všetky naše predložené žiadosti kladne, čím Evanjelickej bohoslovecká fakulta UK v Bratislave získala práva pokračovať

tlačivo. Mnohé zo žiadaných údajov napokon vykazujeme v povinných štatistikách, prehľadoch, databázach... Rovnako by bolo vhodné vo väčšej miere využiť na generovanie požadovaných informácií akademický informačný systém.

A napokon nám ostáva len dúfať, že sa v budúcnosti zlepši úroveň elektronického spracovania žiadostí, ktorá v tomto prípade nebola veľmi naklonená ich užívateľom. Veď väčšina z nás musela v čase letných dovolení namiesto odpočinku opravovať desiatky, ba až stovky chybových hlásení...

**Mgr. Milan Jurík, PhD., prodekan
pre vzdelávaciu činnosť EBF UK**

Hranice vedy a poznania

K diskusii o kritériách v hodnotení humanitných vied

S radosťou som prijala pozvanie prorektora UK pre vedeckovýskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Petra Mocza, DrSc., do diskusie o úrovni, kvalite a možnostiach vedeckého výskumu na vysokých školách, ktorú v posledných mesiacoch rozprúdil v akademickej obci. Rada by som sa k otázkam kvality a miesta humanitných vied vyjadrila z pohľadu literárnej vedkyne a ukázala, ako môžu byť aj humanitné vedy relevantné, reflektujúce genézu dnešného stavu a stavajúc miestami aj na vlastnej skúsenosti. Pôjde teda o sčasti generálny pohľad doplnený o pozorovania z diskusií s mladšou generáciou vedcov či dorastu, ktorého vedecký rast dlhodobo garantujem v SAV.

Vnútorne a vonkajšie hranice vied alebo vymedzenia a dejiny

Zdalo by sa, že veda a poznanie sú bezhraničné, a predsa je mnoho deliacich čiar, ktoré vnútorne – neviditeľne, ale aj navonok celkom evidentne oddeľujú zdanlivo nedozerne priestory ľudského ducha. Všeobecná entropia, parciálnosť, politické pomery, ale aj obyčajný pragmatický aspekt života prirodzene narúšajú komplexnosť aj vedeckého vnímania a poznania. Deliace čiary idú smerom do vnútra poznania v jednotlivých vedných oblastiach, takže napríklad: jasnosť a jednoznačnosť čísiel a merateľných parametrov oddeľuje prírodné vedy od humanitných, v ktorých možnosť interpretácie a zmysel jednotlivých myšlienok, ba pojmov, je duálny či niekoľkonásobný, ba často, najmä tam, kde niet základného výskumu, ktorý by verifikoval teoretický výsledok, platí, čím nejasnejšie, nezrozumiteľnejšie, tým „vedeckejšie“.

Humanitné vedy a politika

Vonkajšie deliace čiary sa týkali obmedzení reálnymi hranicami východného a západného bloku, tzv. železnou oponou (čo doznieva dodnes). Kým prírodovedci, ako ideologicky menej zneužitelní (aspoň zvonka sa tak zdá), neboli natoľko obmedzovaní, ako humanitní vedci, v období socialistického režimu humanitné vedy stratili svoju tvár, pretože museli slúžiť ideológii. Ak ostaneme geograficky v slovenskom priestore, vieme pomerne presne identifikovať nasledovné dianie: „železná opona“ oddeľovala od západného akademického diskurzu a kánon definujúcich debát, humanitní vedci (navyše decimovaní politickou mocou pri nástupe

totalitného režimu v 50. rokoch) boli viazaní totalitnými administratívnymi direktívami jedinej politickej strany, no najmä ako presadzovatelia jedinej ideológie, ktorá mala aj cez humanitné vedy podporovať režim, boli držaní vo východnom priestore, v jednej ideovej línii (najmarkantnejším príkladom je oblasť filozofie, ktorá mohla byť len marxistická). No humanitní vedci najmä neboli pri tom, keď na Západe vychádzali kľúčové teoretické diela a boli o nich diskusie... Ak sledovali dianie na scéne západnej humanitnej vedy, nemohli ju „požívať“ vo svojich prácach, alebo len skryto, čím pokračovala „duchovná schizofrénia“, v našich dejinách taká evidentná. Túto situáciu dokladajú priam neuveriteľné morálne kompromisy prvorepublikových elitných vzdelancov v 50. rokoch, ktorým sa zrazu zavrel svet (ak len sa nedali na ťažkú a dramatickú cestu emigrácie). Týmto vzdelancom (do vnútornej emigrácie sa stiahla, ako sa ukázalo po roku 1989 len istá časť, ktorá „na kolene“ a skryto skúmala pre seba) a kompromisníkom sa narodila naša generácia humanitných vedcov, ktorá zažila ďalšiu vlnu duchovného teroru v období konsolidácie. Tí, ktorí sa najmä vďaka straníckym knižkám dostali na Západ, využívali konferencie či výskumné pobyty v prvom rade na nákup najnovších hi-fi súprav a nesnažili sa o kultiváciu profesionálnych kontaktov, pretože tie by boli bývali v podmienkach komunistického režimu v humanitných vedách skôr na príťaž a preto, že viac znamenala stranícka knižka ako vedecké poznanie. Pre nás nestranníkov, ktorí sme na Západ mohli cestovať naposledy v 60-tych rokoch ešte ako študenti, prišiel prevrat v roku 1989 ako vykúpenie. Odrazu sa po zrútení brán socialistického „gulagu“ otvoril svet západnej kultúry a vycivené humanitné vedy, akoby fyzicky paralyzované – bezvládne, sa bez-

radne pozerali na svet slobodného myslenia, na to množstvo teórií, možností bádania... V tom momente sa u mnohých z nás výrazne prejavila jedna pre vedu a vedcov podstatná vlastnosť: zvedavosť a dychtivosť po nových vedomostiach. Hoci aj v strede vedeckého života, nie kvôli kariére, ale kvôli disciplíne, ktorú sme si zvolili ako profesijný program života, kvôli záujmu o ňu a naplneniu otázok, ktoré pre nás ostávali v obmedzených podmienkach nezodpovedané.

Vedecký život v slobodných podmienkach

V tejto túžbe po poznaní sme naskakovali na „posledné vlaky“, ktoré nás odvtedy aj opakovane viezli na Humboldt-, DAAD-, DFG-, Fulbright- a iné štipendiá, ako aj na miesta hosťujúcich profesorov a docentov na západných univerzitách. Často na dlhý čas sme opúšťali pohodlné prostredie pracoviska a rodiny, namáhavo sa vpravujúc do podmienok cudzieho sveta, v ktorom sme nechceli ostať, no nevedeli sme sa nabažiť vedeckého prostredia s jeho obrovskými, s našimi podmienkami neporovnateľnými, možnosťami. Po prvom, dlhotrvajúcom „ob-

žerstve“ v zahraničí načítaných teórií – kníh (aj prekladov z rozličných iných spoločenskovedných diskurzov), tichej účasti na diskusiách, množstva xeroxov, z ktorých sme si vytvárali databázu pre vlastný výskum, sme sa odvážili pomaly vstupovať cez konferencie, vypracovanie štúdií na témy, ktoré doposiaľ boli v prostredí, z ktorého sme čerpali, absolútne neznáme. Ak niektorí z nás použili „hotový“ model západnej teórie (Foucault, Derrida) a vstúpili do hotového diskurzu, bolo to záslužné, no jednoduchšie, ako povedzme vypracovať si vlastný model a ním sa presadiť. Pars pro toto možno uviesť príklad z literárnej vedy. Na spomínaných študijných či pracovných pobytoch bola možnosť poznania mnohých konceptov a najmä výberu z nich.

Výsledky našich výskumov a zahraničný kánon

Dôležitým momentom bolo priznanie si pragmatickej nutnosti zaradiť výsledky slovenského literárnovedného výskumu do už existujúceho západného kánonu. Pomocným článkom bol vo svete už známy teoretik Dionýz Ďurišin, ktorý prešiel cez „železnú oponu“ a svojimi teóriami v oblasti porovnávacej literárnej vedy sa už v období socializmu (často na diaľku, pretože ho na konferencie fyzicky nepustili) podstatne zúčastňoval na vytváraní nového (aj pre malé kultúry) obohacujúceho a dôležitého diskurzu literárnovednej komparatistiky. Po rokoch možno konštatovať, že komparatistika, a to vo všetkých oblastiach humanitných a spoločenských vied, je mostom, cez ktorý možno napojiť predmet vlastného výskumu na svetový trend v skúmanej oblasti. Treba zdôrazniť, že samotné komparatistické teórie nestačia a že musia byť podložené základným výskumom, fundovanou teoretickou bázou v danej oblasti, ktorej výsledky sú následne podkladom pre porovnania.

Strach pred cudzinou, vedeckými štandardmi Západu, rezignácia a letargia

Mnohí literárni vedci po roku 1989 nemali potrebu poznania, zvedavosť a dychtivosť po nových veciach, trpeli obrovskou bázňou pred cudzinou, pred „ničneznamenanim“, neznámou existenciou v cudzom „vševydiačom“ svete. Paradoxné je, že tento stav nezaujmu o svetové akademické dianie poväčšine pretrváva i dnes. Na internetových portáloch (tak ako kedysi na nástenkách) „visia“ možnosti študijných pobytov, ale aj mladí vedci sa na ne málo hlásia. Stačia im výňatky zo svetových teórií v slovenských či českých prekladoch. No možnosti prezentovať výsledky výskumu, využíva len minimum najmä starších, ale aj mladých vedcov. Pro-

ces prezentácie je totiž namáhavý a zdĺhavý. Najskôr samotný výskum, jeho formulácia, odprezentovanie v rámci grantových projektov alebo domácich konferencií a publikovanie v domácich periodikách. No potom by mala nasledovať fáza jeho prezentácie navonok – do zahraničia, a to primárne do západného sveta, pretože – povedzme si pravdu – humanitné a spoločenské vedy sú západo-centricke. Vedecké štandardy určujú západné univerzity a vedecké inštitúcie. Uchádzanie sa o publikovanie v kvalitných západných literárnovedných časopisoch alebo vydavateľstvách si vyžaduje schopnosť priniesť niečo nové do prebiehajúcich teoretických a metodologických debát. Tu nám práca so slovenským výskumným „materiálom“ môže pomôcť, pretože je často relatívne neznámy a už jeho zaradenie do známeho kontextu predstavuje prínos. Následne je pre mnohých z nás nutné zaplatiť dobrého prekladateľa a uchádzať sa o publikovanie v kvalitných časopisoch. Tu si treba uvedomiť rozdiel a potom byť ochotný po riadnom (a na rozdiel od mnohých slovenských periodík, objektívnom) posúdení rešpektovať a prepracovať isté, oponentom spochybnené, no kritiku akceptovateľné, pasáže do publikovateľnej podoby. To, však, čo patrí v zahraničí k bežnej rutine vedeckého publikovania, u nás nefunguje. Ľahšie je ostať na domácej pôde „veľkým“ vedcom, nemusieť sa namáhať cestovať či vylepšovať vlastný „geniálny“ text, a pritom brať každý mesiac za toto úbohé málo svoj plat! Sťažujeme sa na malé financie štátnych dotácií pre školstvo a vedu, no na slabé dotácie vlastných duchovných úsilí pre vlastnú disciplínu nemyslíme! A ďalej: účasť na konferenciách a kongresoch by mala byť samozrejma. Len málokto z našich humanitných vedcov si uvedomuje, že osobnú prítomnosť, skúsenosť, osobné diskusie a kontakty nič nemôže nahradiť.

Ak nie vysoké školy, doktorandské štúdium musí už byť vedeckou platformou

Kvalitu vedeckej prípravy je potrebné podchytiť na úrovni doktorandského štúdia. Do výchovy doktorandského štúdia by mali byť povinne zaradené zahraničné výskumné pobyty. Doktorandi by sa mali uchádzať o zahraničné kurzy. Tento „návyk“ zúčastniť sa a prispieť k diskurzu na medzinárodnej pôde začleňuje automaticky výsledky slovenských humanitných vied do kontextu, v ktorom si cez svoju kvalitu zaslúžia byť.

Záujem zahraničia o Slovensko

To, že je o túto krajinu záujem, dokazujú početné publikácie, ktoré sa zaoberajú slovenskou históriou špecificky a zároveň v rámci väčších areálov alebo recipujú ve-

decké štúdie a knihy slovenských vedcov. Výskumu tejto otázky sa venuje na FF UK Dr. Jana Ilavská, podľa rešeršii a výsledkov výskumu ktorej, je možné prezentovať slovenskú vedu v množstve zahraničných periodík. Profesori FF UK z odboru archeológie, slovensky jazyk, slovenská literatúra (chronológia odborov sa tu riadi počtom citácií k 31. 3. 2016) sú vo veľkom množstve v zahraničí citovaní. Rovnako historické a iné témy týkajúce sa Slovenska sú bohaté či už samostatne alebo v istých výskumných areáloch strednej Európy skúmané zahraničnými autormi.

Neustávať vo využívaní možností prezentácie

Tiež je možné uchádzať sa o publikovanie výsledkov aj väčších výskumov sústredených v monografiách, v kvalitných zahraničných vydavateľstvách. Hovorím tu napríklad o univerzitných vydavateľstvách Oxfordu, Cambridge-u alebo elitných amerických univerzít, alebo aj o vydavateľstvách ako Palgrave či Routledge, ktoré majú dobrú svetovú distribúciu a vcelku kvalitné procesy posudzovania rukopisov. Minimálne by sme sa mali snažiť o publikovanie v niektorých nemeckých alebo rakúskych vydavateľstvách s globálnou distribúciou. Napríklad v SAV je pre jednotlivé oblasti vedy na tento účel založená vo vydavateľstve VEDA edícia v spolupráci s vydavateľstvom Peter Lang s distribúciou do celého sveta, ktorá finančne podporuje vydanie kníh. No možnosť tejto edície najlepšie využije riešiteľ projektu grantových agentúr VEGA a KEGA, nehovoriac o APVV a iných grantových agentúrach, pretože v rámci grantov poskytujú financie na preklad, ktoré SAV pre túto edíciu neposkytuje. Znova tu treba rozlišovať v dvoch smeroch: staršie generácie humanitných vedcov nemali toľko možností osvojiť si cudzí jazyk tak, aby mohli v ňom priamo písať vedecký text. Znova prirodovedci to majú po stránke jazyka jednoduchšie. Až generácia dnešných štyridsiatnikov je v tomto zmysle emancipovaná. Preklad relevantných štúdií s problematikou z humanitných oblastí vedy by však nemal byť prekážkou, aby sa táto dostala do zahraničného diskurzu.

Čas, humanitné vedy a štandardy

Rozhodne však je potrebné, vzhľadom k času, ktorý už prešiel odvtedy, ako humanitné vedy museli slúžiť tendenciám ideológie, vyžadovať dnes, aby aj humanitní vedci spĺňali štandardy, ktoré slovenské humanitné vedy zaradia aspoň k priemeru vedeckého sveta. Pri určovaní štandardov je potrebné vnímať rozdiely medzi disciplínami. Zatiaľ čo v literárnej vede či histórii je dôležité vydať kvalitnú monografiu v kva-

litnom zahraničnom vydavateľstve, v niektorých spoločenských vedách sú primárnym ukazovateľom kvalitného výskumu publikácie v uznávaných medzinárodných karentovaných časopisoch s vysokým impakt-faktorom. Konkrétne kritériá na dosahovanie vedecko-pedagogických titulov ako docent alebo profesor, by si vyžadovali hlbšiu diskusiu medzi členmi odborných komunít jednotlivých disciplín. Rozhodne však súčasné

kritériá nezodpovedajú svetovým trendom.

Článok sme začali krátkou genézou dnešného bezútešného stavu humanitných vied, ktorá však bola potrebná, aby sme opodstatnili ich dnešné postavenie na okraji spoločenského záujmu a ukázali možnosť obrody ich miesta v spoločnosti. Humanitné vedy musia spoločnosti dávať kvalitu na medzinárodnej úrovni, ak chcú byť brané vážne a podľa toho aj financova-

né. Od staroveku totiž mali nezastupiteľnú úlohu, paralelnú a emancipovanú v spoločenskom vývine s prírodnými vedami. Len takto možno zachovať psychické zdravie aj prírodných vied a rovnováhu potrebnú pre normalitu života.

**prof. PhDr. Mária Bátorová, DrSc.,
Pedagogická fakulta UK, členka Učenej spoločnosti SAV a ÚSvL SAV**

Chceme byť porovnateľní v európskom vysokoškolskom priestore?

Na úvod je potrebné zhrnúť všeobecne vnímané negatíva, ktoré sa opakovane prezentujú pri pregraduálnej výučbe na mnohých úrovniach. Žiaľ, často bez relevantných dôkazov. Ide o zastaraný systém výučby s akumuláciou nových poznatkov bez oddiferencovania podstatných informácií, absenciu systematickosti pri obnove pedagogických tímov – chýba benchmarking, chronické podfinancovanie, ale bez vízie zlepšenia implementáciou kompetencií pri rozdeľovaní financií podľa kvality „školy“.

Nie každý má vlohy pracovať na vysokej škole ako vedecko-pedagogický pracovník. Získať dobrého učiteľa je veľmi ťažké a vychovať ho je časovo náročné. Prvé roky práce na tejto pozícii sú náročné a nie je veľa „vytrvalcov“, ktorí to s úspechom zvládnu. Dobré výsledky majú iba kolektívy, ktoré ponúkajú novým záujemcom priaz-

nivé tvorivé prostredie, dobré pracovné podmienky a kvalitný spoločenský život vo vedeckej komunite podložený dostatočným finančným ocenením. Základom býva dobrá timová spolupráca postavená na kľúčových osobnostiach toho ktorého kolektívu, ale neuzatvorená pred vstupom nových záujemcov o spoluprácu. Príliš stabilné tímy, ktoré nemenia svoju štruktúru mnoho rokov dospejú k stagnácii. Preto je veľmi dôležité, aby nebolo automaticky umožnené získať definitívu na pracovný post iba za „prežitie“ dostatočne dlhého času v danom kolektíve. U nás je umožnené získať definitívu po opakovanom úspešnom výberovom konaní na funkčné miesto docenta, resp. profesora. Títo majú tvoriť stabilné jadro s perspektívou ďalšieho rozvoja celého kolektívu a nemali by toto miesto získať iba za zásluhy. Veľkým umením je dopĺňanie tímu mladými talentovanými ľuďmi, ktorí sú ochotní aktívne vedecky pracovať už

počas štúdia (ŠVOČ) a následne v treťom stupni vysokoškolského štúdia ako interní doktorandi s perspektívou ponuky zamestnaneckej zmluvy na asistentské miesto. Pre potenciálnych záujemcov sú atraktívne také kolektívy, ktoré majú štandardnú medzinárodnú spoluprácu s možnosťou veľmi pravdepodobného úspechu v súťaži o vedecké pobytové granty alebo štipendium. Požiadavkou by malo byť aktívne zapojenie sa do vedeckej práce na zahraničnom pracovisku s minimálne verbálnym alebo písomným vedeckým výstupom na zodpovedajúcej medzinárodnej úrovni. Možnosť habilitácie získa iba taký vedecko-pedagogický pracovník, ktorý dosiahol zodpovedajúce medzinárodné ocenenie porovnateľné s kritériami minimálne v európskom vysokoškolskom priestore. Iba tak sa dá vylúčiť tzv. autoreprodukcii vo vnútri uzatvoreného „domáceho“ kolektívu, v ktorých sa dedí kultúra vedeckej a peda-

gologickej práce s úzkoprsmými preferenciami. Žiaľ, na mnohých pracoviskách vznikla situácia, že z finančných dôvodov nebol záujem o vedecko-pedagogickú prácu. Ide predovšetkým o klinické medicínske disciplíny, kde miesta obsadzovali menej aktívni a menej progresívni lekári, ktorým stačí perzistovať na základných požiadavkách a v danom čase dosiahli svoj strop. Nie sú ochotní a ani schopní znovu naštartovať svoju vedeckú aktivitu na nových prístrojoch a zariadeniach získaných vďaka európskym dotáciám.

V uzatvorenom kolektíve však nedovolia otvorenú súťaž o miesta na vedeckovýskumne orientovanej vysokej škole a perspektívni mladí jednotlivci utekajú najčastejšie do zahraničia. Samotná pedagogika nie je schopná zabezpečiť dostatočný rozpočtový rámec na chod vysokej školy, a preto je nevyhnutné vytvoriť lepšie podmienky pre jedincov schopných uspieť v konkurencii o vedeckovýskumné grantové finančné prostriedky. Ak zmeškáme tento interval, musíme redukovať a zoštiehľovať štruktúru vysokej školy. Iba životaschopný, pevný a kompetentný manažment dokáže zrealizovať požadované personálne zmeny, ktoré sú vnímané ako „bolestivý“ proces. Dominantnými osobnosťami v tomto procese sú dekaní, ktorí však majú obmedzený priestor na realizáciu komplexných a nevyhnutných opatrení. Zodpovedajú za „personalistiku“, ale právnym subjektom je vysoká škola. Na druhej strane je akademická autonómia, pri ktorej je nebezpečenstvo, že „bolestivé“ opatrenia neschváli akademický senát pozostávajúci často z jednotlivcov, ktorí sa nezaujímajú o princípy manažmentu v danej akademickej a vedecko-pedagogickej oblasti. Na porovnanie aj

v ekonomike zlyhali pokusy s demokraticky zvolenými vedúcimi pracovníkmi. Musíme si uvedomiť, že do funkcie dekana sa má zvoliť osobnosť s talentom zvládnuť množstvo konfliktných a nepriemenných konfrontácií, musí urobiť množstvo manažérskych rozhodnutí, ktoré môžu niekoho „bolieť“. Na každej fakulte je množstvo protichodných záujmov, kde je potrebné mať cit na zodpovedajúcu víziu budúcnosti postavenú na poznaní aktuálneho personálneho zloženia a materiálno-technickej úrovni fakulty. Dekan zodpovedá i za ekonomiku s rozpočtom na miliónových úrovniach, ale s presne definovaným systémom dotácií, mentálnou úrovňou senátu a tradíciami. Mali by sme vychádzať z premisy, že základnou jednotkou na fakulte sú výučbové bázy a vedeckovýskumné jednotky, ak sa chceme definovať ako vedeckovýskumná vysoká škola – univerzita. Hybnou silou v tejto štruktúre sú vedúci uvedených jednotiek. Tieto osobnosti majú riadiť stratégiu pracoviska v konkurenčnom prostredí svetovej vedy. Mali by byť osobnosťou s medzinárodnou prestížou a prirodzenou autoritou schopnou vytvoriť z danej pracovnej skupiny konkurencieschopný tím, ktorý má byť základnou výkonnostnou jednotkou fakulty. Jeho vedecko-pedagogická úroveň v rámci odboru vytvára renomé fakulty v medzinárodnom kontexte. Preto by malo byť základnou požiadavkou, aby vedúci takýchto jednotiek vzišiel z výberového konania s kritériami na medzinárodnej úrovni špecifickými pre daný odbor. Špičkovú medzinárodnú úroveň musí fakulta dosiahnuť nielen vedeckovýskumnou činnosťou, ale aj aktivitou v oblasti pedagogiky. Je potrebné určiť indikátory kvality výučby a kritériá zhody, t. j. rozsah, v akom budú uznané za splnené v určitých časových ob-

dobiach, ale aj podľa odborov. Aktívna práca v európskom vysokoškolskom priestore s členstvom vo vybraných medzinárodných organizáciách, garantovanie zodpovedajúcej úrovne výučby v pregraduálnom stupni vzdelávania nielen v štátnom jazyku, ale aj v jazyku anglickom, v treťom stupni vysokoškolského vzdelávania doktorandskom študijnom programe, v špecializačnom vzdelávaní ako aj zodpovedajúca úroveň vedy posúvajú fakultu do sveta medzinárodných univerzít. Podiel finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu je často limitovaný „priemernými“ požiadavkami MŠ SR nedostatočne oceňujúci výnimočnosť jednotlivých fakúlt a ich špecifickosť. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dobrý manažment je nevyhnutne adekvátne zaplatiť a na udržanie špičkových talentov je treba zodpovedajúce finančné ocenenie potenciálne zaujímavé i pre záujemcov zo zahraničia. Podmienkou je možnosť diferencovaného ocenenia a nie „tabuľkové“ platy. Ak chceme byť úspešní, musíme dosiahnuť zmenu na uvedených úrovniach riadenia. Časť problémov je možné vyriešiť „zdola“, teda na úrovni fakúlt. Súčasne však musí byť vytvorený priestor pre dekanov zo strany vedenia vysokej školy zohľadňujúci špeciálnosť a odlišnosť fakúlt tvoriacich jednotlivé univerzity. Predpokladá sa tiež nevyhnutnosť kooperácie univerzitných vysokých škôl garantujúcich medzinárodnú úroveň vysokoškolského vzdelávania za predpokladu ich zaradenia do osobitej kategórie vytvorenej na základe objektívneho posúdenia podľa medzinárodných platných kritérií. Z čoho bude vyplývať aj ich osobité finančné ocenenie.

**doc. MUDr. Dušan Mištuna, PhD.,
prodekan pre rozvoj JLF UK v Martine**

Návšteva Ústavu jazykovej a odbornej prípravy Karlovej univerzity v Prahe

V dňoch 13. 3. až 16. 3. 2016 sa uskutočnila prvá pracovná návšteva zástupcov Centra ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave – Jazykovej a odbornej prípravy (ČDV UK – JOP) na Ústave jazykovej a odbornej prípravy Karlovej univerzity v Prahe (ÚJOP). Cieľom návštevy bolo zoznámiť sa s pražskými kolegami, spoznať ich spôsob práce, v čom sa naša práca zhoduje a v čom líši, a v neposlednom rade aj načerpať inšpiráciu na spoluprácu do budúcnosti.

Najväčší rozdiel medzi českým a slovenským ÚJOPom je v počte študentov. Kým bratislavský privíta každý rok okolo 150 študentov, ten český privíta približne rovnaký počet len v jednom zo svojich ôsmich centier. Vzhľadom na veľký počet študentov má ÚJOP v Čechách aj svoje vlastné Metodické a odborné centrum. Jeho pracovníčky nám predstavili svoju náplň práce. Ďalej sme navštívili stredisko Albertov a Krystal v Prahe a stredisko v Mariánskych Láznach. Počas našej návštevy sme mali možnosť zažiť českých lektorov priamo „v akcii“ na hodinách. Musíme skonštatovať, že ich prístup a prístup našich lektorov je veľmi podobný. Oba tímy kladú dôraz na komunikatívny, tvorivý a inovatívny prístup na hodinách. Rovnako sa kladie dôraz na rozvoj všetkých štyroch základných kompetencií vo výučbe jazykov (počúvanie, čítanie, hovorenie a písanie) a na časté používanie powerpointových prezentácií. Okrem väčšieho počtu študentov majú v českých strediskách aj vyššiu dotáciu na výučbu českého jazyka (v priemere až 23 za týždeň oproti našim 14). V stredisku Albertov v Prahe, ktoré je zamerané výlučne na výučbu českého jazyka, študenti študujú 2 roky. Takéto dlhé časové rozpätie poskytuje veľa priestoru na rôzne doplnkové aktivity. Zaujalo nás hlavne čítanie literárnych textov (adaptovaných i neupravených – podľa jazykovej úrovne), nácvik písania, krúžok českej histórie, reálií a kultúry a divadelný klub, v ktorom si študenti sami tvoria divadelné

predstavenia. Pre nás veľkou inšpiráciou do budúcnosti je aktivita nazvaná „Nájdí si svojho Čecha“, v ktorej sa pravidelne stretávajú študenti čínštiny, vietnamčiny, francúzštiny, španielčiny a iných jazykov so študentmi z ÚJOPu práve zo spomínaných krajín. Tak majú šancu porozprávať sa na príklad študent z Číny, ktorý sa učí češtinu, a študent z Čiech, ktorý sa učí čínštinu, čo je určite obohacujúce pre obe strany. Aj napriek tomu, že sme počtom študentov aj lektorov neporovnateľne menšie stredisko, potešilo nás, že sme veľa pozitívnych zmien uskutočnili takpovediac na kolene, bez existencie celého tímu metodického centra (ako je to v Čechách) a úspešne ich aplikujeme aj vo vyučovacom procese. Napríklad lektorskú prácu uľahčuje vytvorenie elektronickej databázy, kde jednotliví lektori zdieľajú svoje doplnkové materiály, ktoré následne kolegovia preverujú a zlepšujú v praxi. Ďalej študenti píšú svoje domáce úlohy a kompozície na počítači, aby sa od začiatku učili písať na slovenskej klávesnici a mnoho iných aktivít. Našou najväčšou prednosťou je internetový portál www.slovake.eu určený na výučbu slovenčiny pre zahraničných študentov, ktorý sme pomáhajú

vytvoriť v priebehu posledných dvoch rokov a ktorý často využívame na našich hodinách. V porovnaní s e-learningovým učením češtiny, ktoré ponúka Centrum dištančného vzdelávania ÚJOP, je štúdium na www.slovake.eu bezplatné.

Pracovníci Výzkumného a testovacieho centra ÚJOP nám predstavili svoj koncept certifikovaného testovania českého jazyka ALTE, ktorý sa aplikuje celoplošne na všetkých študentov českého ÚJOPu. Je tiež dostupný pre záujemcov, ktorí potrebujú skúšku z českého jazyka na získanie štátneho občianstva či trvalého pobytu.

Počas návštevy prebehla aj komunikácia zástupcov nášho študijného oddelenia s administratívou strediska Krystal v Prahe.

Aj týmto spôsobom sa chceme poďakovať pánovi riaditeľovi, pani riaditeľkám a lektorom českého ÚJOPu za ich srdečné privítanie, čas a ochotu podeliť sa s nami o nové podnety. Tešíme sa, že sme našou návštevou začali dlhodobú spoluprácu.

Mgr. Marina Kšiňanová,
ČDV UK

Ilustračná fotografia

Spolužiaci sú priateľskí a spoločenský, stali sa z nás veľmi dobrí kamaráti

Štúdium absolvovala na Chemickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, pričom v roku 1976 jej bol udelený vedecký titul kandidát vied. Jej posledným zamestnaním – predtým, ako sa vo veku 60 rokov rozhodla ísť do dôchodku – bola práca v Ústave ekonomiky a organizácie stavebníctva na pozícii vedeckej pracovníčky. Popri štúdiu, ako aj pracovných povinnostiach, reprezentovala našu krajinu vo veslovaní. Okrem toho sa venovala aj lyžovaniu, tenisu, horolezectvu, turistike či motorizmu. Aktívnu vodičkou bola dokonca až do svojich 75 rokov. Aktuálne už sedemnásť rok študuje na Univerzite tretieho veku Centra ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave, kde už absolvovala štúdium v odboroch dejiny výtvarného umenia, dejiny Bratislavy, UNESCO, hudba a divadlo v prenose času a etnológia. V súčasnosti, vo veku neuveriteľných 87 rokov, pokračuje vo svojom štúdiu na univerzite, a to v odbore hudobné skvosty minulosti. Viac o svojej motivácii pokračovať v štúdiu, ako aj o tom, či jej popri štúdiu zostáva čas i na jej záľuby a čomu sa rada vo voľnom čase venuje, nám v rozhovore pre Našu univerzitu prezradila jedna z najstarších študentiek Univerzity Komenského v Bratislave – Ing. Alexandra Trnovská, CSc.

Štúdium na vysokej škole v takom vysokom veku je naozaj obdivuhodné a zasluží si rešpekt. Čo vás motivovalo k pokračovaniu v štúdiu na Univerzite tretieho veku?

Už počas štúdia na vysokej škole, ako aj popri mojich pracovných povinnostiach, som sa zaujímala o oblasť umenia, hudby a architektúry. Dôvodom, pre ktorý som sa rozhodla pre štúdium práve na Univerzite tretieho veku, bola moja snaha o prehĺbenie získaných vedomostí, ako aj nadobudnutie ďalších, nových poznatkov v týchto oblastiach. Chcela som vo svojej činnosti napredovať, a zároveň tak získať možnosť zúčastňovať sa na rôznych spoločenských či kultúrnych podujatiach. Preto ma veľmi potešila možnosť štúdia na univerzite, ktorá mi toto všetko ponúka.

Môžete našim čitateľom priblížiť vaše štúdium na univerzite? Ako sa vám štúdium páči a ako vnímate svojich pedagógov a spolužakov?

Štúdium na Univerzite tretieho veku vnímam veľmi pozitívne. Na univerzitu chodím rada a vysoko oceňujem aj prácu jednotlivých pedagógov. Rovnako hodnotia štúdium na univerzite aj moji spolužiaci, čoho výsledkom je, že sme si ako študenti pri niektorých predmetoch vyžiadali pridanie tretieho roč-

níka. Spolužiaci sú tu veľmi priateľskí a spoločenský. Keďže väčšina z nás má podobné predmety, po prednáškach sa zvykneme spoločne stretnúť a porozprávať sa. Štúdium na univerzite mi tak umožnilo spoznať nových ľudí s rovnakými záujmami ako mám ja, pričom sa z nás, za dlhé roky štúdia na univerzite, stali veľmi dobrí kamaráti.

Aké boli reakcie zo strany vašej rodiny, priateľov či známych na vaše rozhodnutie pokračovať v štúdiu?

Reakcie zo strany okolia boli veľmi pozitívne. Moja rodina, rovnako ako aj moji priatelia a známi, ma v mojom rozhodnutí od začiatku podporovali. Z rodiny bol pre mňa najväčšou oporou práve môj manžel, ktorý vedel o mojej veľkej záľube v umení. Aj teraz, po vyše 16 rokoch štúdia, sú reakcie zo strany mojich priateľov a známych veľmi pozitívne a v štúdiu na univerzite ma aj naďalej podporujú.

Ľudia vo vašom veku sa už väčšinou venujú svojim záľubám, na ktoré predtým nemali popri práci toľko času. Máte vy popri škole čas venovať sa svojim koníčkom?

Aj napriek tomu, že som sa rozhodla pokračovať v štúdiu na univerzite, zostáva mi čas aj na záľuby. V súčasnosti, aj vzhľadom na môj pokročilý vek, zameriavam svoje športové aktivity predovšetkým na turistiku, výlety do prírody či spoznávanie rôznych cudzích krajín, ktoré som ešte nemala možnosť navštíviť. Tieto poznávacie výlety zvyknem absolvovať či už v rámci exkurzií, ktoré organizuje Univerzita tretieho veku, alebo spoločne s rodinou.

Aké krajiny ste už v rámci svojich poznávacích výletov navštívili?

Už v prvých rokoch štúdia som ako poslucháčka mala možnosť zúčastniť sa na viacerých exkurziách organizovaných práve Univerzitou tretieho veku. Navštívila som tak krajiny ako Belgicko, Holandsko, Taliansko či Francúzsko, presnejšie oblasť Provensálska, ktorá sa vyznačuje krásnou prírodnou scenériou. Okrem zahraničných exkurzií som absolvovala aj viaceré poznávacie výlety po Slovensku. Jednou z najzaujímavejších exkurzií, ktoré som absolvovala, bola exkurzia v Poľsku, kde sme si mohli pozrieť jednu z najstarších a zároveň najkrajších baní sveta – soľnú baňu Wieliczka. V rámci môjho posledného poznávacieho zájazdu som navštívila ostrovy Korzika a Sardinia.

Ak by ste mohli porovnať štúdium na vysokej škole, v čom je podľa vás dnes iné ako bolo za vašich študentských čias?

Štúdium na vysokých školách vnímam z môjho pohľadu vo všeobecnosti na nižšej úrovni. Problémom je podľa mňa vytvorenie veľkého množstva detašovaných vysokých škôl v rôznych mestách Slovenska, kde nie je dostatočný počet kvalifikovaných pedagógov. Tieto školy tak nie sú vybavené potrebnými zariadeniami, ktoré by si ich práca vyžadovala. Z tohto dôvodu sa tak veľa študentov rozhodne pre štúdium v zahraničí, kde napokon po skončení štúdia zostane žiť aj pracovať.

Zuzana Tomová

Biofyzikálny výskum a slovensko-nórska spolupráca

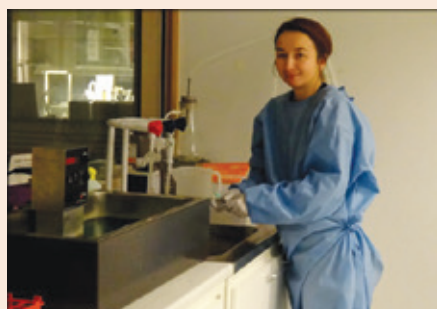
Štúdium na *Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave (FMFI UK)* ponúka po absolvovaní základného bakalárskeho programu v odbore fyzika možnosť špecializácie sa v oblasti biofyziky.

Biofyzika predstavuje vedný odbor, ktorý skúma živé systémy pomocou fyzikálnych metód. Pri tomto štúdiu sa uplatňujú nielen poznatky z biológie či fyziky, ale taktiež z chémie, matematických metód a štatistiky. Živé systémy je možné študovať na úrovni atómov, molekúl, buniek či celých organizmov, v teoretickej aj experimentálnej rovine. Ja som si počas štúdia zvolila práve druhú možnosť – laboratórne experimenty. V laboratóriách prof. Tibora Hianika, ktorý je vedúcim oddelenia biofyziky na FMFI UK, sa venujeme rôznym oblastiam biofyzikálneho výskumu. Jednou z aktuálnych problematik je využitie aptamérov pre účely biodetekcie a cieleného prenosu liečiv.

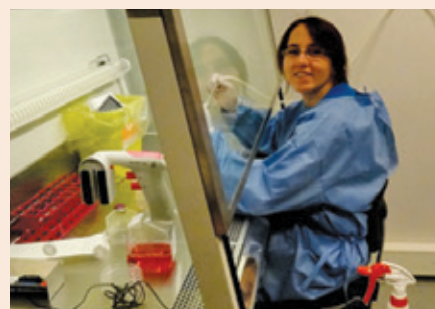
Aptaméry predstavujú skupinu nukleových kyselín (jednovláknová deoxyribonukleová kyselina – DNA alebo ribonukleová kyselina – RNA), ktoré sa pripravujú synteticky za účelom rozpoznávania zvoleného cieľa (napr. konkrétneho proteínu). Jedným z názorných príkladov, ktorý bol úspešne uvedený do klinickej praxe, je aptamér označovaný ako Macugen (vyrábaný firmou Pfizer). Je to RNA aptamér, ktorý sa špecificky viaže na VEGF protein s cieľom liečby abnormálneho rastu ciev u pacientov s vekom podmienenou makulárnou degeneráciou (diagnoza označovaná tiež ako AMD). Naše štúdium sa aktuálne upriamuje na aptaméry špecifické na rôzne onkomarkery. Cieľom tohto štúdia je zefektívniť terapiu a diagnózu onkologických ochorení. Z experimentálneho hľadiska je aptaméry možné chemicky naviazať na rôzne druhy substrátov alebo na nanočastice. Nanočastice získavajú vo vedeckej komunite veľkú pozornosť v zmysle ich využitia ako potenciálnych nosičov pre rôzne terapeutické látky. V riešení tejto problematiky už dlhšie spolupracujeme s významnými zahraničnými univerzitami a vedeckými ústavmi. V tejto súvislosti by som rada spomenula spoluprá-

Nórska univerzita vedy a techniky v Trondheime a Fakulta matematiky, fyziky, informatiky UK

Mgr. Zuzana Garaiová, PhD., a Mgr. Veronika Šubjaková v laboratóriách NTNU Trondheim

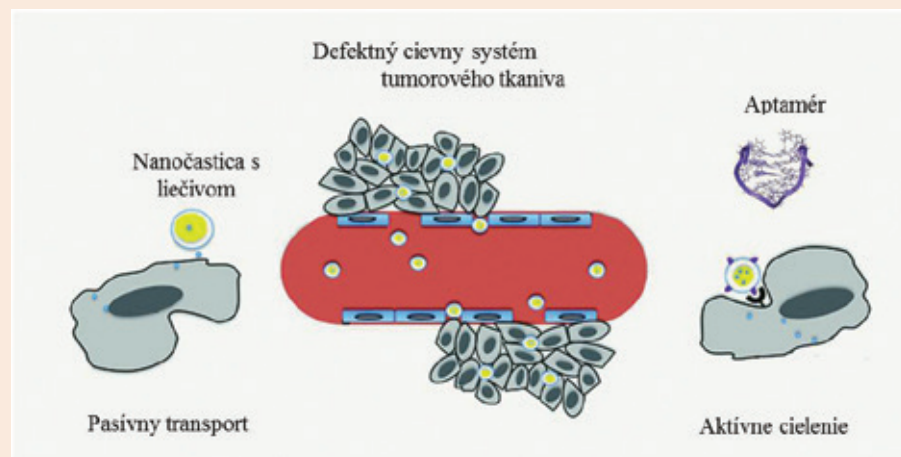

cu s Nórskou univerzitou vedy a techniky v Trondheime (NTNU).

Nórsko, a konkrétne NTNU v Trondheime, som celkovo navštívila viackrát, či už ako stážistka v rámci programu Erasmus, alebo neskôr ako spoluriešiteľka na výskumných projektoch. Oddelenie biofyziky na NTNU, ktoré vedie prof. Catharina de Lange Davies, zameriava svoju výskumnú činnosť na nanočastice. V spolupráci so spoločnosťou SINTEF pripravujú rôzne druhy nanočastíc, a tieto následne študujú na rakovinových bunkách (bunkové kultúry, zvieracie modely). Snahou je objasniť mechanizmy bunkového transportu nanočastíc a do nich zabudovaných liečiv. Liečivo samotné je často distribuované nešpecificky, resp. podlieha rýchlej degradácii. Z tohto dôvodu sa použitie nanočastíc ako transportných systémov javí byť veľmi vhodné. Nanočastice majú vďaka svojim rozmerom schop-

nosť prestupu cez rovnako nano-rozmerné defekty, ktoré sú charakteristické pre cievny systém nádorového tkaniva. V tomto prípade hovoríme o pasívnom transporte. Aktivný transport je možné dosiahnuť modifikáciou nanočastíc cieľacími molekulami, takými, ako sú napr. vyššie spomínané aptaméry. Počas nedávnej návštevy na NTNU, ktorú som absolvovala koncom minulého roka, som pracovala práve na problematike modifikácie aptamérov a polymérnych nanočastíc. Na výskumnom pobyte sa spolu so mnou zúčastnila i doktorandka Veronika Šubjaková, ktorá študovala polymérne nanočastice, samotné i s obsahom chemoterapeutika, z hľadiska toxicity na gliomových bunkových kultúrach a bunkách rakoviny prsníka. Získané výsledky poukazujú na potenciál použitia polymérnych nanočastíc ako nosičov pre oblasť cieleného transportu chemoterapeutických látok.

Náš študijný pobyt v Trondheime sa uskutočnil vďaka finančnej podpore Štipendijného programu EHP Slovensko – EEA/EHP-SK06-IV-V-01 – Inštitucionálna spolupráca medzi vysokými školami, v rámci ktorého riešime projekt „Príprava a vzdelávanie študentov v bionanotechnológii orientovanej na cielený prenos liečiv“ (číslo projektu SK06-IV-V-01-005). Aj vďaka uvedenému programu sa nám podarilo vybudovať na FMFI UK nové laboratórium bunkových kultúr, ktoré umožňuje štúdium mechanizmov cieleného prenosu liečiv pomocou nanočastíc a aptamérov. Pevne verím, že naša spolupráca s NTNU Trondheim bude pokračovať i naďalej a jej súčasťou bude možno i niekto z vás – potenciálnych záujemcov o štúdium biofyziky.

Schematické znázornenie pasívneho transportu liečiva prostredníctvom nemodifikovaných nanočastíc cez defektný cievny systém tumorového tkaniva a aktívneho cielenia prostredníctvom nanočastíc modifikovaných aptamérom špecifickým na konkrétny membránový receptor (upravené podľa Salime et al. 2015 Med. Chem. Commun., 5, 1602-1618).

Zuzana Garaiová, FMFI UK

doc. PharmDr. Ján Klimas, PhD., MPH

**prvý prodekan a prodekan pre výchovno-vzdelávaciu činnosť
a doktorandské štúdium Farmaceutickej fakulty UK**

Miesto narodenia: Nové Zámky

Vek: 39

Čím ste chceli byť ako dieťa?

Kadečím. Ale najkonkrétnejšie som mal v detskej hlave rozpracovanú predstavu o práci v zoolologickej záhrade. Často sme totiž chodili cez prázdniny do Bojníc a bol som fascinovaný tamojšou ZOO. Samozrejme som v mladosti sníval aj o tom, aké by to bolo, keby som bol známy športovec či spevák v rockovej kapele, ale v skutočnosti som nič také v živote robiť nechcel.

Čo ste študovali a prečo práve tento odbor?

Študoval som farmáciu na Farmaceutickej fakulte UK. Bavila ma chémia a biológia. Ale nemal som predtým vysnítané, že budem farmaceutom, a ani som nemal konkrétny vzor zo svojho okolia, ktorý by mal s farmáciou niečo spoločné. Skôr to bola zhoda okolností, že som zakotvil v tomto odbore. Následné doktorandské štúdium som absolvoval vo farmakológii a dodnes sa jej venujem. S odstupom času vnímam obe rozhodnutia ako vynikajúce.

Aké cudzie jazyky ovládáte?

Nemecký, maďarský, anglický. A síce som sa v mladosti učil osem rokov aj ruštinu, asi by som sa nedohovoril. Na farmácii sme povinne absolvovali základy latinského jazyka a možno odtiaľ pramení moja túžba naučiť sa raz po taliansky.

Čo vám napadne, keď sa povie „práca“?

Povinnosti. Keď sa ale povie „povolanie“, tak ma napadne oduševnenie. Sú povolania, ktoré sa bez toho vykonávajú nedajú. Naším doktorandom prízvukujem, že v akademickej sfére sa bez entuziazmu žiadne úspechy nedostavia.

Ako rád trávite voľný čas?

Mám ročnú dcéru, čiže to málo voľného času čo mám, prednostne venujem jej. S manželkou veľmi radi cestujeme a milujem šport, aktívny aj pasívny.

Uprednostňujete televíziu alebo knihy? Prečo?

Televíziu. Kvôli športovým prenosom. A kvôli historickým dokumentárnym filmom. A kvôli tomu, že môže bežať na pozadí a netrápi ma, keď jej nevenujem pozornosť. Na knihy musím mať čas a energiu sa sústrediť. Najnovšie mám pri posteli jednu rozčítanú na 15. strane. Už trištvrte roka...

Prezradíte niečo o svojej rodine?

Manželka Janka, dcéra Anka. Nič lepšie sa mi v živote nemohlo stať.

Čo vás dokáže zarmútiť?

Ľudské utrpenie. Jednak také, čo vidíme bežne na vlastné oči v zdravotníctve, a aj také, čo je momentálne dennodenne v médiách, ktoré informujú o utečeneckej kríze. V takých chvíľach si uvedomíme, že nám vlastne nič nechýba.

Čo vás dokáže rozosmiať?

Moja dcéra. A Divadlo Járy Cimrmana. V tejto súvislosti ma fascinuje, ako dokázalo toto divadlo vytvoriť fiktívnu osobnosť českých dejín, ktorú Česi nielenže všetci poznajú, ale sú na ňu aj hrdí.

Máte obľúbenú osobnosť (herca, spisovateľa, športovca...)?

Zo športovcov som obdivoval Šatana, keď hral, tak som mohol prežívať pocity prchavej, ale krásnej hrdosti. Dnes to isté poskytuje Sagan, hoci Šatan mal ešte pridanú hodnotu vo svojej osobnosti. Z filmov si vždy rád pozriem niečo od di Capria (už za Vlka z Wall Street mal dostať Oskara), Anthonyho Hopkinsa či Johnnyho Deppa. Z českých hercov som mal veľmi rád dvojicu Smoljak-Svěrák, z našich Lasicu so Satinským.

Máte nejaký skrytý talent?

Samozrejme, tak ako každý. Len ho neviem nájsť... V mladosti som hral na husle, ale zrejme som nepatril medzi najnadanejších, lebo mi nikto nenavrhol, aby som rozvíjal ďalej svoje hudobné schopnosti na konzervatóriu. V mládežníckych kategóriách som reprezentoval rodné mesto v hádzanej na brankárskom poste, ale ani v tomto som neurobil významnú diery do sveta.

Aké hodnoty sú pre vás v živote najdôležitejšie?

Pozorujem, že hodnoty sa menia vekom a životnými skúsenosťami. Rodina je ale stabilne na vrchu. A z ľudských vlastností považujem čestnosť za veľmi hodnotný komponent charakteru. Aj vzhľadom na dobu, ktorú okolo seba máme.

Oftalmológ – emeritný profesor Oláh Zoltán sa dožíva 85 rokov

Prof. MUDr. Zoltán Oláh, DrSc., sa narodil 27. 4. 1931 v Komárne. Po absolvovaní gymnázia študoval v rokoch 1950 – 1956 na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Už počas štúdií pracoval ako demonštrátor, neskôr ako vedecká pomocná sila na Anatomickom ústave Lekárskej fakulty UK (LF UK).

Po promócii v r. 1956 nastúpil ako učiteľ – odborný asistent na Anatomickom ústave LF UK a o rok neskôr prešiel na Katedru oftalmológie LF UK v Bratislave, kde pracuje dodnes. Absolvoval atestáciu I. aj II. stupňa z oftalmológie. Ako externý aspirant v roku 1965 na LF Univerzity Karlovej v Prahe obhájil dizertáciu „Štúdium priebehu včasných štádií reaktívnych zmien sklery po perforačnom poranení“ získal vedeckú hodnosť „CSc.“ a v r. 1969 sa pred vedeckou radou LF UK v Bratislave habilitoval prácou „Morfológický a klinicko-patologický rozbor výskytu a prognózy malígnych melanómov v uveálnom trakte oka“. Vedeckú hodnosť „doktora lekárskych vied“ získal obhájil experimentálnej práce „Problémy hojenia a šitia rán v oku“ v roku 1979. V nasledujúcom roku bol menovaný za riadneho profesora pre očné lekárstvo. V rokoch 1968 – 1974 viedol Očnú kliniku LF UK v Martine. V roku 1976 bol menovaný za vedúceho Katedry oftalmológie LF UK a prednostu I. očnéj kliniky FN a LF UK v Bratislave. Túto funkciu plnil až do roku 1997.

Absolvoval dlhodobé študijné pobyty na špičkových oftalmologických pracoviskách v zahraničí a dodnes sa aktívne zúčastňuje na medzinárodných svetových a európskych oftalmologických kongresoch a sympóziách. Bol členom Európskej výskumnej oftalmologickej spoločnosti (EVER). Slovenská lekárska spoločnosť mu za celoživotné dielo udelila v roku 2001 prestížnu „Čestnú cenu akad. T. R. Niederlanda“.

Popri klinickej práci sa venoval štúdiu problému šitia a hojenia rán v oku v experimentoch a histopatológii nádorov oka. Viedol histologické laboratórium. Zaviedol moderné

mikrochirurgické operácie oka, využitie laserov v liečbe chorôb oka a aplikáciu β -žiaričov v liečbe nádorov oka. Prioritne sa venoval aj problémom využitia výpočtovej techniky v oftalmológii. Ako vysokoškolský učiteľ pripravil slovenskú učebnicu Očného lekárstva a ďalšie učebné pomôcky. Na Katedre oftalmológie LF UK založil oftalmo-patohistologické laboratórium so zvláštnym zameraním na vnútroočné nádory a na experimentálnu chirurgiu oka. Do klinickej praxe zaviedol moderné mikrochirurgické operácie oka, využitie žiarivej energie svetla a laserov, niektoré nové postupy konzervatívnej liečby a prioritne sa venoval problémom využitia výpočtovej techniky v oftalmológii. Ako vysokoškolský učiteľ prednášal oftalmológiu pre 5. ročník vše-

obecnej, pediatrickej i stomatologickej vetvy LF UK, po roku 1990 aj v jazyku anglickom. Prednášal oftalmológiu pre defektológov na Filozofickej fakulte a neskôr na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského, kde bol aj členom vedeckej rady.

Bol spoluautorom celoštátnej učebnice oftalmológie v rámci ČSSR a pripravil slovenskú učebnicu Očného lekárstva, skriptá a ďalšie učebné pomôcky. Je autorom 7 odborných knižných publikácií a spoluautorom ďalších 6 knižných publikácií. Na domácich a zahraničných odborných fórach predniesol vyše 410 prednášok a publikoval 260 odborných prác doma a v zahraničí. Je autorom 8 a spoluautorom ďalších 7 knižných publikácií.

V súčasnosti sa popri pedagogickej a klinickej práci venuje výskumnej činnosti so zameraním na farmakobiokémiu antiglaukomatik a na optoelektroniku.

Prof. Oláh plnil funkciu prednostu Katedry (Kliniky) oftalmológie LF UK a I. očnéj kliniky FN (terajšej Univerzitnej nemocnice) a LF UK v Bratislave po dobu 21 rokov. Pre dosiahnutie vekovej hranice dňa 1. 9. 1997 odišiel z funkcie vedúceho.

Na Klinike oftalmológie LF UK aj v súčasnosti stále pôsobí ako emeritný profesor, popri pedagogickej a klinickej práci sa zvlášť zameriava na výskumnú činnosť a naďalej je aktívny najmä v publikačnej činnosti.

doc. Mgr. MUDr. Alena Furdová, PhD., MPH, MSc.,
Klinika oftalmológie LF UK a UNB

Pozvánka

Botanická záhrada Univerzity Komenského v Bratislave (Botanická 3) otvorila 1. apríla 2016 ďalšiu sezónu. V záhrade možno obdivovať viac ako 5 300 druhov rastlín.

**Otváracie hodiny pre verejnosť
od 1. apríla do 31. októbra:**

**denne od 9.00 do 18.00 hod.
(posledný vstup o 17.30 hod.)**

Srdečne vás pozývame!

Prednosta Kliniky popálenín a rekonštrukčnej chirurgie LF UK a UNB sa dožil významného životného jubilea

Každý pracovný deň pred siedmou hodinou rannou vchádza do budovy nemocnice Ružinov starší, športovo oblečený muž s rucksakom na chrbte. Do stredu svojej pracovne postaví bicykel, rucksak položí na kreslo a vypije nesladenú kávu, ktorú mu pripravila pani sekretárka Zuzka. V bielom pracovnom odevu vychádza z dverí, na ktorých je nápis: prednosta Kliniky popálenín a rekonštrukčnej chirurgie LF UK a UNB. Prof. MUDr. Ján Koller, CSc., otec dvoch detí, starý otec štyroch vnúčat je vedúcim pracovníkom jedného z dvoch popáleninových centier na Slovensku už tridsať rokov.

Ján Koller sa narodil 13. marca 1946 v Lučenci. K štúdiu medicíny ho inšpiroval otec, ktorý sa venoval chirurgii, neskôr športovej medicíne a rehabilitácii. Od tretieho ročníka pôsobil na Ústave patologickej fyziológie Lekárskej fakulty UJPŠ v Košiciach ako asistent. Zoznámil sa s výskumom aj pedagogickou činnosťou, ktoré sú doteraz každodennou súčasťou jeho práce. Štúdium medicíny ukončil v roku 1970 s vyznamenaním a získal zlatý odznak rektora. Po absolvovaní základnej vojenskej služby dostal ponuku pokračovať v kariére v odbore patologická fyziológia, ktorú však odmietol. Celkom jasne vedel, že sa chce venovať klinickej medicíne, a tak nastúpil na miesto sekundárneho lekára do Centra popálenín a rekonštrukčnej chirurgie ZÚNZ VSŽ Košice – Šaca. V roku 1974 zložil atestačnú skúšku z chirurgie a v roku 1979 atestačnú skúšku z nadväbového odboru plastická a rekonštrukčná chirurgia. V rokoch 1981 – 1986 pôsobil na mieste ordinára pre rekonštrukčnú chirurgiu Centra popálenín a rekonštrukčnej chirurgie ZÚNZ VSŽ Košice – Šaca. V roku 1982 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému „*Patofyziológia popálenín v uzavretých priestoroch s ohľadom na otravu kyslíčnikom uhoľnatým*“. Po pätnástich rokoch pôsobenia v Centre popálenín a rekonštrukčnej chirurgie ZÚNZ VSŽ Košice – Šaca dostal doktor Koller ponuku viesť popáleninové oddelenie v Bratislave, ktoré sa plánovalo otvoriť. Cítiac podporu svojej rodiny prijal výzvu zriadiť druhé slovenské popáleninové centrum, presťahoval sa do Bratislavy a od 1. 4. 1986 pôsobil na mieste primára Oddelenia popálenín a rekonštrukčnej chirurgie. V roku 1995 sa oddelenie zmenilo na Centrum popálenín a rekonštrukčnej chirurgie, v roku 2002 na Kliniku popálenín a rekonštrukčnej chirurgie a stalo sa výučbovou základňou Lekárskej fakulty UK. Od roku 2004 pôsobí Ján Koller na mieste prednostu Kliniky popálenín a rekonštrukčnej chirurgie LF UK a UNB. V roku 2005 sa habilitoval

na docenta v odbore chirurgia na LF UK a v roku 2015 bol prezidentom menovaný za univerzitného profesora.

Profesor Koller je nielen uznávaným odborníkom v odbore plastickej a rekonštrukčnej chirurgie, ale aj v oblasti tkanivo-

vého inžinierstva a biotechnológii. V roku 1987 založil v NsP Ružinov tkanivovú stanicu, ktorá sa v roku 1996 stáva Centrálnou tkanivovou bankou, prvým tkanivovým zariadením svojho druhu v SR. V rokoch 1995 – 2012 bol hlavným odborníkom MZ SR pre tkanivové a bunkové transplantácie, od roku 2002 je co-editor odborného časopisu Cell and Tissue Banking a od roku 2014 je členom riadiaceho výboru pre tkanivá a bunky Európskej komisie.

Profesor Ján Koller počas svojej kariéry absolvoval množstvo zahraničných stáží a pobytov (Višnevského inštitút Moskva, Univerzitné klinické centrum Ljubljana, University of Uppsala, University of Texas, Galveston a Johns Hopkins University, Baltimore, USA, Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu so sídlom vo Viedni, University of Miami a University of Cin-

cinnati Tissue Bank). Ako expert Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu absolvoval externé misie po celom svete – Costa Rica, Zambia, Kuba, Čína, India, Bangladéš, Singapore, Korea a Argentína. Profesor Koller je úspešným riešiteľom mnohých domácich aj medzinárodných výskumných úloh a grantov, členom medzinárodných odborných spoločností (Medzinárodná spoločnosť pre popáleninové úrazy, Európska popáleninová asociácia, Mediteránsky popáleninový klub, Európska asociácia tkanivových bánk, Európska asociácia pre manažment rán), ako aj organizátorom viacerých medzinárodných kongresov. O bohatosti jeho vedeckovýskumnej činnosti svedčí aj 285 prác v evidencii publikačnej činnosti UK. Napriek širokej škále náročných aktivít sa profesor Koller oduševnene venuje aj pedagogike. Prednáša v slovenskom aj anglickom jazyku, diskutuje so študentmi počas stáží, pôsobí ako školiteľ diplomových a dizertačných prác a momentálne je garantom výučby chirurgie na LF UK.

Odzrazom celoživotnej snahy a úspešnej práce profesora Kollera v oblasti plastickej a rekonštrukčnej chirurgie sú aj získané vyznamenania a pocty (Slovenská lekárska spoločnosť – strieborná a zlatá medaila, Česká lekárska spoločnosť J. E. Purkyně – čestné členstvo od r. 2000, Argentínska popáleninová asociácia – čestné členstvo od r. 2001, Nemec-ky hovoriaca popáleninová spoločnosť – korešpondujúci člen od r. 2012).

Prof. MUDr. Ján Koller, CSc., sa počas svojej medicínskej kariéry obetavo a trpezlivo venuje liečebno-preventívnej činnosti s cieľom zmierniť utrpenie obetí popáleninových úrazov a vedeckovýskumnej i pedagogickej činnosti s cieľom podporiť rozvoj medicínskeho vzdelávania na Slovensku. Vo výsledkoch celoživotnej práce prof. Kollera sa zrkadlí jeho heslo: „*Nesnažme sa nájsť dôvody, prečo sa daná vec nedá zrealizovať, ale hľadajme spôsob, ako by sa to mohlo podariť.*“

Spracovala: Marianna Hajská, LF UK

Výsadba záhonov v Mlynskej doline

Prijemným spôsobom na príchod jari zareagovali študenti v Mlynskej doline. V spolupráci s vedením internátov a Univerzitného kultúrneho centra Mlynská dolina vznikla skupina Ukc Dobrovoľníctvo – Spolu za lepšiu Mlynskú dolinu, ktorej cieľom je spríjemňovať okolie internátov výsadbou kvetín. Pýtali sme sa Márie, ktorá sa na tvorbe záhonov a výsadbe kvetín aktívne podieľa.

Ako si sa o iniciatíve dozvedela?

Zapojilo sa viacero mojich známych a mne sa ten nápad veľmi páčil.

Čo hovoríš na túto iniciatívu?

Ako som už spomínala, pokladám to za skvelý nápad. Záhony sú jednou z možností, ako spestriť Mlynskú dolinu bez náročnejších stavebných zákrokov. Navyše, doma spolu s mamou a babkou kvety sadíme stále. Nečakala som, že bude možnosť niečo podobné robiť aj v Mlynskej doline.

Budú sa záhony postupne rozrastať?

Dúfam, že áno. Ak je pekne, práca vonku je veľmi príjemná. Navyše, sme na očiach a mnoho študentov si našu snahu i záhony pochvaľuje. Zastavujú nás a pýtajú sa, čo chystáme a či je možné sa zapojiť. Záhony plánujeme rozširovať v závislosti od toho, koľko priesad sa nám podarí zohnať a koľko dobrovoľníkov sa zapojí.

Martin Hodničák,
študent histórie FIF UK

Chýbali ste na celouniverzitných podujatiach?

Pozrite si ich videozáznamy či krátke zozrihy.

YouTube kanál Univerzity Komenského v Bratislave

- profesorské prednášky
- slávnostné podujatia v Aule UK
- udeľovanie čestných doktorátov
- otvorenie akademického roka
- imatrikulácie a promócie Detskej Univerzity Komenského a iné

LISTUJEME V STARÝCH ČÍSLACH

Naša univerzita
1958, ročník III, č. 7

Pravopisné medzery

Nasledujúce riadky venujem absolútnym detailistom, ktorí nechcú podceňiť problematiku správneho písania medzier. Prísne vzaté, medzeru nemožno napísať, no podstatný je hlavne fakt, že existujú inštrukcie regulujúce výskyt medzier. Tieto inštrukcie sú súčasťou pravopisného systému, ktorý má pri písaní zabezpečiť aký-taký poriadok.

Súčasná prax písania svedčí o tom, že tento systém nepoznáme dostatočne dôverne. Alebo presnejšie povedané, neuplatňujeme ho dostatočne dôsledne. Požiadavku dôslednosti pritom legitimizuje snaha zachovať jednoduché pravidlá: spojovník píšeme bez medzier; okolo pomlčky sú vždy medzery; za bodkou, za čiarkou, ako aj pred údajom o jednotkách (napr. hmotnosti, objemu a pod.) je spravidla medzera.

Tieto jednoduché pravidlá porušujeme najčastejšie v nasledovných prípadoch: keď píšeme napr. v *období 1989–1993* namiesto správneho zápisu *v období 1989 – 1993*; keď zapisujeme skratku *tj.* alebo *t.j.* namiesto správneho zápisu *t. j.*; skratku *apod.* namiesto správneho *a pod.* a taktiež pri zápise *oi.* (zrejme podľa vzo-

ru *mj.*) namiesto správneho *o. i.* (mimochodom, *tj.*, *apod.*, *mj.* používajú Česi); medzery často chýbajú taktiež v zápisoch dátumov, namiesto *24.12.2016* má byť *24. 12. 2016*, v zápisoch skratiek spoločností, namiesto *s.r.o.* a *a.s.* má byť *s. r. o.* a *a. s.*, a pred udaním značiek a jednotiek, ako

je to v prípadoch *100%* či *2cm*, ktoré majú byť správne zapísané *100 %* a *2 cm*; naopak, chybné vložená medzera sa objavuje v prípadoch typu *tisíc krát*, *1000 krát* – správne je *tisíckrát*, *1000-krát*.

Samozrejme, naše pravidlá poznajú výnimky. Napríklad pri číslovaní kapitol odborných publikácií zapisujeme číselný údaj (povedzme 1.2.4) bez medzier. V bežnej jazykovej praxi sa zas medzery za bodkami vypúšťajú z priestorových dôvodov. Napríklad v reklamných letákoch nie je vždy priestor na „vzdušný“ dátum. A hodno spomenúť aj nasledovnú výnimku: jednotky uvedené výlučne vo forme horného indexu sa medzerou neoddeľujú. To znamená, že nepíšeme *30 ´*, *30 °* ani *30°C*, ale správne zapisujeme *30 ´*, *30°* a *30 °C*.

Tolko nateraz o medzerách. Snáď už v tejto pravopisnej problematike nebudete mať žiadne medzery.

**Mgr. Marek Mikušiak, PhD.,
Katedra slovenského jazyka FiF UK**

ISTROPOLITANA PROJEKT

Istropolitana Projekt'16
10. - 15. júna, Bratislava

21. ročník medzinárodného festivalu
divadelných vysokých škôl

Hans Christian Andersen: „Všetky knihy zožltnú, ale kniha prírody má každý rok... (tajnička).“

					odiar	otvoril kľúčom	rast- linstvo	omráči	1	Enterprise Zone Act (skr.)	ani (básn.)	zmier- ňoval	somár	veľký dom
					patriaci oponen- tovi									
					dokončil si vo- zenie									
					sloven. kraj						hudobná stupnica			
					drobné					Cecília (dom.)				
					písmeno gréckej abecedy pokrája				násyp trinitro- toluén (zn.)				rozpráv- ková postava	poľovný pes
Sidor	pred- ložka	ozná- mimé úradom	slovenský literát a politik	znôj hydrid tantalu (vz.)				druh				starorím. peniaz		
								inakšie				podoprel		
stával sa pustým							obyvateľ Indie Elena (dom.)					miesto (nem.) lešť (čes.)		
nená- vidieť (špan.)							termodyn. veličina orámo- vanie							
2									neplač (expr.) Vietnam (MPZ)					
milujem (tal.)				žiak (čes.)				bola vo visiacej polohe						
zodieraj				ženské meno				nena- liehaj						

RNDr. Daniela Kalaninová, PhD.

Správne znenie krížovky posielajte na adresu nasa.univerzita@uniba.sk do 10. mája 2016 a vyhrajte dáždňík UK. Spomedzi správnych odpovedí vyžrebujeme víťazcu, ktorého meno uverejníme v budúcom čísle Našej univerzity. Vyhodnotenie z minulého čísla: Oscar Wilde: „Nie som... TAJNIČKA 1: DOSŤ MLADÝ, aby... TAJNIČKA 2: SOM VEDEL VŠETKO.“ Správnu odpoveď poslal aj Maroš Gápa. Srdečne blahozeláme!

KARIKATÚRA

Čo nájdete v májovej Našej univerzite?

- ✓ Študentka Lekárskej fakulty UK Eva Korňanová víťazkou druhého ročníka súťaže MEDIK ROKA
V akých disciplínach sa súťažilo? Ako medicína Eva hodnotí svoje víťazstvo?

- ✓ Vedci UK pomáhajú v boji proti tuberkulóze
Pod aký významný objav sa podpísali výskumníčky Prírodovedeckej fakulty UK doc. Mikušová, doc. Korduláková a Dr. Svetlíková-Palčeková?

- ✓ Rozhovor s absolventom UK Ľubomírom Okruhlicom, riaditeľom bratislavského Centra pre liečbu drogových závislostí
Ako si spomína na svoje vysokoškolské časy? S akými závislosťami bojujú najčastejšie Slováci?

- ✓ veľa ďalšieho zaujímavého čítania

Comenius University among top world universities as the only Slovak institution

Comenius University in Bratislava (CU) re-affirmed its prestigious position in the fields of education and research. As the only university from Slovakia, CU ranks among the top five hundred in the worldwide University Ranking by Academic Performance and among the top seven hundred in QS World University Rankings. Pg 3

Golden Biatec 2015 for Assoc. prof. Böhmer from FMED CU

Eight personalities of Slovakia received the prestigious award of Golden Biatec for the year 2015 on March 17th, 2016, which is annually awarded by the Informal economic forum - Economic Club. One of the recipients is Assoc. prof. MUDr. Daniel Böhmer, PhD. from the Faculty of Medicine CU. Pg 3

From the Rector's Programme

March 22 – Rector of CU Prof. Karol Mičieta solemnly declared and awarded the Honorary Doctorate to Yuriy W. Wladimiroff, world-renowned expert in gynecology and obstetrics from University of Cambridge.

March 30 – Rector of CU attended professor's lecture of prof. MUDr. Viliam Bada, CSc. from the Faculty of Medicine CU titled 'How can we prevent cardiovascular diseases?'

March 31 – Prof. Mičieta had a lecture on 'Pollen in assessing the quality of the environment' at the meeting in the Science cafe of Slovak Centre of Scientific and Technical Information.

Rector of CU received new Iranian Ambassador to Slovakia

On March 16th, 2016 rector of CU prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD. together with vice-rector for international relations prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD. received Dr. Ebdollah Molaei, ambassador extraordinary and plenipotentiary of Islamic Republic of Iran to Slovakia with a head office in Vienna, who delivered his credentials to Andrej Kiska, president of Slovakia, on February 4th, 2016. Pg 4

Taiwanese delegation at CU

On Wednesday March 9th, 2016 vice-rector for international relations prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD. in the presence

of Mgr. Magdaléna Belková, head of the International relations office CU, and Mgr. Viera Krištúfková from Science park CU received Larry R. L. Tseng, representative of the Taiwanese representative office in Bratislava, Andrew S. L. Lin, head of the Political department of Ping-lu Liao and Ding-ming Wang, PhD., head of the Ministry of Science and Technology of Taiwan and counsellor for science and technology of the Taiwan Economic and Cultural Office in Prague. Pg 4

Professor Wladimiroff became an Honorary Doctor of Comenius University

On March 22nd, 2016 Comenius University in Bratislava (CU) awarded an honorary degree of Doctor honoris causa (Dr. h. c.) world's leading professor in the field of gynecology and obstetrics – Yuriy W. Wladimiroff, professor at the University of Cambridge. Pg 5

Nearly 80,000 Slovaks suffer from sleep-related breathing disorders World Sleep Day

Good Sleep is a Reachable Dream. That was a slogan of this year's World Sleep Day – March 18th, 2016, which aims to raise awareness of sleep disorders and their burden on society. Sleep problems constitute a global epidemic, which threatens health and quality of life for as much as 45% of the world's population. Sleep-related breathing disorders are a serious problem. Pg 6

Astronomical system AMOS from Comenius University is already in Chile

Astronomers of the Comenius University in Bratislava (CU) continue with the installation of their original astronomical devices in the world. Another of these devices was currently installed in the Atacama desert in Chile, which belongs to the driest places on Earth. Pg 6

Will young people stop or strengthen radicalization of the society?

On March 15th, 2016 Student Council for Higher Education in cooperation with Comenius University in Bratislava organized a discussion titled: 'Will young people stop or strengthen radicalization of the society?' in the Assembly Hall. The impetus for organizing this event was the events of recent days started by results of the parliamentary elections in Slovakia. Pg 9

Year of the Orange Culture

This year is exceptional for lovers of Dutch and Flemish culture in Slovakia. The Netherlands is currently holding the presidency over the Council of the European Union and subsequently will be followed by Slovakia. The Department of Dutch Studies of the Faculty of Arts CU will be simultaneously celebrating its 20th anniversary. Therefore, it prepared the festival for the public named 'Year of the Orange Culture'. Within this festival there will be several cultural and literary events related to the Dutch language. Pg 11

Radio Head Award for Eva Šušková from Faculty of Education CU

Radio Head Awards is a popular Slovak popularity poll of the Radio FM. It was founded in 2008 as an antipole to the polls Slávik and Aurel, which mainly represented mainstream music. Award for the Record of the year 2015 in the category of classical music was given to soprano Eva Šušková for her new album 'secret VOICE'. Eva Šusteková currently works at the Department of Musical Education of the Faculty of Education of the Comenius University in Bratislava. Pg 12

31st European Student Convention (ESC 31): „Modernisation of Higher Education in Europe“

From March 8th until March 11th, 2016, 35 student representations from across Europe visited Amsterdam for the European Student Convention (ESC) on modernization of higher education. PharmDr. Veronika Sivová represented Slovakia at this meeting as a delegate of the Comenius University in the Student Council for Higher Education (SCHE) together with Bc. Nikola Lehotská, foreign secretary of the SCHE. Pg 16

Visit to the Institute for Language and Preparatory Studies of the Charles University in Prague

From March 13 to March 16, 2016 representatives of the Centre for the Continuing Education of Comenius University in Bratislava visited Institute for Language and Preparatory Studies of the Charles University in Prague. The aim of this visit was to get acquainted with the colleagues from Prague, get to know their way of working – what they do the same way and what they do differently – and last but not least to draw some inspiration for the future cooperation. Pg 22

Mgr. Martin Kováč

INFORMAČNÉ CENTRUM UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Novica novinka

Univerzita Komenského
Šafárikovo nám. 6, Bratislava
prízemie novej budovy
(vchod z Múzejnej ulice)

Otvorené v pracovných dňoch

10.00 – 16.00 hod.

+421 2 592 44 986

infocentrum@uniba.sk

Viac informácií:

www.uniba.sk/infocentrum